

Né-je kí 'tɛɛ̀ k̀ì dɔ-é **Ta-je kí dɔ mbete Né-je kí** **'tɛɛ̀ k̀ì dɔ-é**

To Jeju Kristi bá tɛɛ̀ dɔ né-je ('Ndó 1:1), ə ɛ̀ bá mbete kinlé pa ta liə n̄a. Dow-je kí 'ndàngi mbete kin d'adi-dé dɔsɔy lé, 'to njékəwn̄a-je-ti kí gay-gay kí siri kí dɔnangi Aji-ti kí ngon-é kí bone 'ba-é Turki kí 'ndàngi ta-é lo kɔr-é-ti kí 2 k̀ì 3. D'ingə k̀ò kɔɔ kadmɛɛ̀ lə-dé, ə né-je kí 'tɛɛ̀ k̀ì dɔ-é kinlé to kɔɔ kulə dɪngəm mɛɛ̀-dé-ti, ə toji-dé kí takul Jeju Kristi lé, Lubə à tət̄i rɔ majal rəm, à gangta dɔ Sú-ti, ngà dɛ̀ kí 'to kí liə bá à tɔr ndi-é dɔ-dé-ti tɔr kí sartagangi. Njèndàngi mbete kin ya k̀ì dɔ-é kàrè ingə k̀ò kaglo-ti kí ɛ̀ ndàngi-né né kí 'Babe tɛɛ̀ k̀ì dɔ-é adi-é lé. J̄a lé, d'uwə-é d'ilə-é dɔnangi-ti kí 'ba-é Patmosi kí to dɔgore lo kí dan babo-ti kí 'ba-é Ejé kɔɔ ta lə Jeju Kristi kí ɛ̀ pa maji. ɛ̀ toji rɔ-é panè n'to «J̄a, kí ngonkɔ-si kí njèkadmɛɛ̀ rəm, bá madkullə lə-si dan n̄a mɛɛ̀-ti» ('Ndó 1:9). À to J̄a kí njèkəwkulə ya bá ndàngi mbete Poyta kí Maji rəm, mbete-je kí mutə kí ri-é tò dɔ-ti rəm. Mbete né-je kí 'bɔyɔ bá 'tɛɛ̀ k̀ì dɔ-é lé, titi n̄a k̀ì mbete-je kí dan-ti-je kí mɛɛ̀ Kunmind̄i-ti kí Low, ə kí n̄a lé to mbete lə Daniyel; to mbete-je kí tɛɛ̀ k̀ì dɔ kɔjra-je k̀ì kullə ra-je lə Lubə k̀ì takul né kí ra dow toki n̄i bè, k̀ì né-je kí maji koo al rəm, dow oo nja kàrè al rəm. Né-é-je kinlé kɔr mɛɛ̀-é kí togrɔ-ti kí aa yéréré goto ya kàrè, maji-é lé to koo

kí dow oo kí Lubə ra go kunmindi-je liə lay ya. Lo kər sɔy mbete kinlé, j'oo tətɪ rɔ lə Jeju Kristi do né-je-ti kí 'pa ta-é meę mbete tum gin né-je-ti loki dow al-né do ta lə Lubə b́a majal andi-né donangi-ti. J'a pa titi J̄a bè, panè: «Amęn! I 'Ree, 'Babe Jeju!» ('Ndó 22:20)

Kulə gin ta

¹ Né-je kí sobi do Jeju Kristi kí to né-je kí tò lo ɔɔyɔ-é-ti b́a Lubə teę kì do-é, adi to né-je kí tò kadi à ra né ngosnè b́a Lubə inə ji Jeju-ti kadi toji ngannjékullə-je liə. Beba Jeju ulə malayka liə rɔ ngonnjékullə-ti liə J̄a kadi adi kəm-é ijə do-ti. ² Titi kí J̄a oo-né né-je kì kəm-é lé, ę ilə mbe ta lə Lubə rəm, ta lə Jeju Kristi rəm. Né-je lay kí ę oo lé, ę pa ta-é adi dow-je.

³ Ta-je kí ta Lubə-ti kí 'ndàngi meę mbete-ti kinlé, njèndó-é kadi dow-je lé to njénékumə, b́a njékoo ə təl rɔ-dé go-ti kàrè 'to njénékumə-je tɔ. Kdotalə, kaglo kí né-é-je kin à ra-né lé n̄ay nde bè.

Lapiya kí ra k̀ kɔsgaji

⁴⁻⁵ †M̄a J̄a m'ndàngi mbete kin m'adi njékəwnə-je kí gin siri kí donangi Aji-ti. Kadi njèkisi kete low, kí to njèkisi ngosnè, kí à ree rəm, kadi ndil-je liə kí siri kí d'ą n̄ kalikɔbe-ti liə rəm, kadi Jeju Kristi kí to njək̄a do ndi-é-ti d'adi ramaji, k̀ lapiya lə-dé n̄ay sə-si. Jeju Kristi lé, to dow kí dɔsɔy kí tosi ndəl ində lo teę tagangi, to kí 'boy do ngar-je-ti kí donangi-ti nè.

† **1:4-5** 1:4-5 Ntd 4:5

È kí to njèndigi-ji, njèkɔr-ji kɔgi mee majal-je-ti læ-ji kì takul mæsi-é ⁶ †bá tæl-ji dow-je kí gin ngar-ti rəm, tæl-ji njégugné-je kí njéra kullə læ Bɔbi-é Lubə rəm lé, kadi kɔsgaji, kì tógi to 'liə kì do bal-bal! Amən! ⁷ †Ooi, ɛ isi ree dan kilndi-ti. Dow-je lay ya d'a koo-é kì kəm-dé, bá dɛ kí d'osi-é kì ningə lé ya kàrè d'a koo-é kì kəm-dé rəm tɔ. Ree liə à tæl gin ndingəɔ læ gin dow-je lay kí dɔnangi-ti nè. Oiyɔ, Amən! ⁸ †'Babe Lubə kí njètógi-je lay, kí njèkisi kete low, kí to njèkisi ngɔsnè, kí à ree lé panè: «Mɔ́ bá m'to Alpa kì Omega.»*

Né kí ra Jɔ́ kì nì bè

⁹ Mɔ́ Jɔ́ kí m'to ngonkɔ-si kì takul Jeju, adi m'ingə kɔ́ sɛ-si nati rəm, m'to dow kí kɔ́be-ti liə nati sɛ-si rəm, m'uwə rɔ-m ngɔ́ nati sɛ-si lé bá, ndɔki d'uwə-m d'ilə-m dɔnangi-ti kí 'ba-é Patmosi kí to dɔgore lo kí dan ba-ti, kɔ́ ta læ Lubə kí m'pa rəm, kɔ́ ta kí tɔgrɔ-ti kí sobi do Jeju kí m'pa lé rəm tɔ. ¹⁰ Mee ndɔ-ti læ 'Babe lé, Ndil kí aa njay ree dɔ-m-ti ə m'oo ndi dow ba go-m-ti boy titi ká tɛbi mbanga bè ¹¹ panè: Né kí 'isi 'oo kinlé, 'ndàngi mbete-ti ə 'ulə-né adi njékəwnɔ-je kí gin siri, adi to dɛ kí bebo Epeji-ti, kì bebo Ismir, kì bebo Pergam, kì bebo Tiyatir, kì bebo Sardesi, kì bebo Piladelpi, kì bebo Laodise.

† **1:6** 1:6 Ntd 5:10 † **1:7** 1:7 a Mat 24:30; Mar 13:26; Luk 21:27; 1Te 4:17; b Jɔ́ 19:34,37; d Mat 24:30 † **1:8** 1:8 Ntd 22:13 * **1:8** 1:8 Alpa lé kɔr mee-é to tum gin né ə Omega kɔr mee-é to tɔl ta né ('Ndó Ntd 1:17).

¹² Go-ti, m'təl kəm-m kɔɔ kadi m'oo dow kí pa sə-m ta lé. Beba loki m'təl kəm rəmə, m'oo kagi naḡ lampi siri kí to kagi-je kí lɔr bá 'ra-né ¹³ ə dow madi tana kì Ngon lə dow ɔ mbunə kagi naḡ lampi-je-ti lé. Ǝ ulə kubi kì boy yul rɔ-é-ti, bá dɔɔ bədi-é kì ndaá dɔɔ bədi kí 'ra kì lɔr tɔ. ¹⁴ Dɔ-é, puti nda titi kubi kí nda bè rəm, titi kɔsi bè rəm tɔ. Kəm-é ɔ njoy-njoy titi ndɔ pər kí teḡ bilim-bilim kin bè. ¹⁵ Nja-é ndɔy mbyu tana kì ngowla kí dow ulə dan yalpər-ti bè, bá ndi-é ba titi-na ká man babo-je bè rəm tɔ. ¹⁶ Ǝ uwə kərwəi-je siri jikɔl-é-ti, bá kiyəɔ kí d'ɔl ta kati-é joo lay ndəti-ndəti teḡ ta-é-ti, bá takəm-é ndógi tana kì kàdì kí teḡ kəm-é rəsi-rəsi ɔsi kin bè rəm tɔ.

¹⁷ †Loki m'oo-é rəmə, m'usi nangi nja-é-ti titi dow kí oy bè. Beba un jikɔl-é ində dɔ-m-ti ə panè: 'Bəl al! Mɔ ya m'to njètum gin né rəm, m'to njètɔl ta né rəm, ¹⁸ mɔ m'isi kəm. Ndɔki m'oy, ngà kí nè kinlé m'isi kəm kì dɔ bal-bal. M'ow kì tógi dɔ koy-ti rəm, bá dɔ lo kí koó-ti rəm tɔ. ¹⁹ Beba né-je kí i 'oo ngá, kì né kí isi ra né kí ngɔsnè-ti, kì né kí à ra-né go-ti gogi lé, 'ndàngi mbete-ti. ²⁰ Ngà kərwəi-je kí siri kí 'oo jikɔl-m-ti, kì kagnaḡ lampi-je siri kí to kagi-je kí lɔr bá 'ra-né lé, ta kí dɔ-dé-ti kí tò lo bɔyɔ-é-ti lé, kər meḡ-é ɔn: Kərwəi-je kí siri lé, to malayka-je lə njékəwnə-je kí gin siri lé, ə kagnaḡ lampi-je kí siri kí to kagi-je kí lɔr bá 'ra-né lé, to njékəwnə-je kí gin siri lé tɔ.

† **1:17** 1:17 Ntd 2:8; 22:13

2

Njékəwnə-je kí bebo Epeji-ti *Knj 20:28-31*

¹ «'Ndàngi mbete adi malayka* lə njékəwnə-je kí bebo Epeji-ti 'panè: 'Oo, njèkuwə kərwəi-je siri jikol-é-ti, kí to njènjiyə dan kagnaɔ lampi-je-ti siri kí to kagi-je kí lɔr bá 'ra-né lé panè: ² M'gə kullə ra-i-je, m'gə koo-je lə-i, bá m'gə kuwə rɔ ngə lə-i rəm to. M'gə kí i 'a kisi do-ti kì njémɛɛndul-je al. Beba njéba rɔ-dé njékəwkulə-je lé, i 'nə-dé 'oo, adi 'gə-dé kí 'to njékəɔdta-je bi 'to njékəwkulə-je al. ³ I 'uwə rɔ-i ngə rəm, 'ingə kò kɔ ta lə-m rəm, bá koo ra-i go-m-ti al rəm to. ⁴ Ngà né kí m'ow-né sə-i kì ta ɛn: Ndigi kí dɔsɔy kí ndɔki i 'ndigi-m lé bá, i 'tusi inə. ⁵ Ɛn é adi mɛɛ-i ole do lo kí i-ti usi, inə panjiyə-i kí majal kɔgi ə 'təl un kullə ra-i-je kí dɔsɔy ndɔki lé gogi. Kinə inə panjiyə-i-je kí majal kɔgi al rəmə, m'a kow rɔ-i-ti ə m'a kun kagnaɔ lampi lə-i lo kə-é-ti kɔgi. ⁶ Bè ya kàrè, né kí i 'ra adi maji ɛn: I 'mbati kullə ra dow-je lə Nikola titi kí mɔ m'mbati-né kin bè to.»

⁷ †Dow kí mbi-é tò rəmə, kadi oo-né ta kí Ndil kí aa njay idə njékəwnə-je kí gay-gay. Ndil kí aa njay idə-dé panè: Dow kí tətì rɔ lé m'a kadi-é uso kandi kagi kiskəm kí ɔ be kisi maji-ti lə Lubə.

Njékəwnə-je kí bebo Ismir-ti

* **2:1** 2:1 Ta-je kinlé sobi do njékəwnə-je kí gin siri. Ɛ Malayka-je lé à to njékərnɔ njékəwnə-je. † **2:7** 2:7 Ntd 22:2

⁸ †Ndàngi mbete 'adi malayka læ njékəwnə-je kí bebo Ismir-ti ə 'panè: 'Oo, e kí to kí dɔsɔy rəm, to sɔy dow-je rəm, kí ndɔki oy bá tɔsi ndəl ində lo teḡ lé panè: ⁹ M'gə k̀ɔ k̀i ndoo læ-i ya, ngà 'to njènékingə. Ta-je kí maji al maji al kí dow-je kí 'to jipi-je al ya 'ba rɔ-dé jipi-je d'isi 'pa do-i-ti kin kàrè m'gə rəm. De 'to kəykəwnə læ Satə. ¹⁰ 'Bəl k̀ɔ kí 'a kingə kin al; Sú à kungɪ dow-je kí dan-ti-je kí dan-si-ti dangay-ti kɔɔ nə-si-né, ə a kingəi k̀ɔ ndo dɔgi. 'A do ndi-i-ti njàngɪ sar ya kadi 'oy-né rəmə, m'a kadi-i jɔgi tətɔ kí sɔbi kiskəm. ¹¹ †Dow kí mbi-é tò rəmə, kadi oo-né ta kí Ndil kí aa njay idə njékəwnə-je kí gay-gay kin. Ndil kí aa njay idə-dé panè: Dow kí tətɪ rɔ lé, koy kí nja joo à tɔl-é al ngá.

Njékəwnə-je kí bebo Pergam-ti

¹² †Ndàngi mbete adi malayka læ njékəwnə-je kí bebo Pergam-ti ə 'panè: 'Oo, njəkəw k̀i kiyəɔ kí d'ɔl ta kati-é joo lay ndəti-ndəti panè: ¹³ M'gə lo kisi-i. Lo kisi-i kinlé bá kalikɔbe læ Satə tò-ti. Bè ya kàrè i 'nam sə-m, bá Antipasɪ kí to dow kí tɔgrɔ-ti kí to njèpata læ-m kadi dow-je kí 'tɔl-é be læ-i kí to lo kisi Satə kin kàrè, ndo-é-ti kinlé i 'naji ta do kadmeḡ-ti læ-i kí adi-m lé al rəm. ¹⁴ Ngà né-je kí m'ɔw-né sə-i k̀i ta ən: I adi dow-je kí njéndigi néndó læ Balam d'isi rɔ-i-ti; Balam lé ndɔki ndó Balaki kadi ədi Israyel-je kadi d'uso də-je kí 'pole-né magi-je rəm, bá ədi-dé kadi 'ra kaya rəm tɔ. ¹⁵ Bəy bá, i adi njéndigi néndó læ dow-je læ Nikola lé d'isi rɔ-i-ti tɔ. ¹⁶ Beba 'iṅə

panjiyə-i-je kí majal kin kɔgi al rəmə, ngɔsnè ya m'a kow rɔ-i-ti nɔɔ ə m'a rɔ sə-dé kɪ kiyəro kí ta-m-ti.

¹⁷ †Dow kí mbi-é tò rəmə, kadi oo-né ta kí Ndil kí aa njay idə njékəwnə-je kí gay-gay kin. Ndil kí aa njay idə-dé panè: Dow kí tətɪ rɔ lé, m'a kadi-é nékuso kí 'ba-é maan kí to né kí tò lo ɔɔɔ-é-ti, bá m'a kadi-é ər kí nda ə ər-é kinlé d'a ndangi ri kí sigi titi; to ri kí 'ba-é ya kɪ kár-é à gə ɓi dow kí rangi à gə al.

Njékəwnə-je kí bebo Tiyatir-ti

¹⁸ 'Ndangi mbete 'adi malayka lə njékəwnə-je kí bebo Tiyatir-ti ə 'panè: 'Oo, ta kí Ngon lə Lubə kí kəm-é ɔ njoy-njoy titi ndɔ pər kí teḡ bilim-bilim ə nja-é ndɔy mbuy tanə kɪ ngowla kí dow ulə dan yalpər-ti bè pa ɛn: ¹⁹ M'gə kullə ra-i-je, m'gə ndigi kí 'ndigi-m, m'gə kadmeḡ lə-i, m'gə né kí 'isi 'ra adi-m, m'gə kuwə rɔ ngə lə-i, bá m'gə kí kullə-je kí 'ra gogi nè nɔ itə ɛ kí kete. ²⁰ Ngà né kí m'ow-né sə-i kɪ ta ɛn: Jejabel kí to dené kɪ njəba rɔ-é njəpata kí ta Lubə-ti lé, i inḡ-é adi ndó-né ngannjékullə-je lə-m ur-dé-né wale adi 'ra kaya, bá adi d'uso dɔ-je kí 'pole-né magi-je rəm tɔ. ²¹ M'inḡ kaglo m'adi-é kadi inḡ-né panjiyə-é-je kí maji al kɔgi, ngà panjiyə-é kí maji al kí to kaya kí ra lé, ɛ ndigi kinḡ kɔgi al. ²² Yən! Kinə njéra siə kaya-je d'inḡ panjiyə-dé-je kí maji al kí ɔw nati kɪ néndó liə kin kɔgi al lé, m'a kungi-dé dɔ tirə-ti dan kɔ-ti kí nɔ nati siə. ²³ M'a tol ngan-je liə kɔgi. Rəmə njékəwnə-je

† 2:17 2:17 Ja 6:48-50

kí gay-gay lay d'a gə kí ma lé m'to njètən tagir-je, kì né-je kí boyo ro-é meḡ dow-je-ti, adi m'a kugə nà-nà kí go kullə ra-é-je-ti. ²⁴ Ngà sɔi ndəgi njékəwna-je lay kí bebo Tiyatir-ti kí 'ndigi néndó kí maji al kin al rəm, 'gəi né kí de 'ba-é ta lə Sata kí tò lo boyo-é-ti kin al rəm lé, m'idə-si m'panè: Ma m'ində nékotì kí ɔy kí rangi do-si-ti al ngá. ²⁵ Ngà né kí tò ji-si-ti kinlé, uwəi njarara ya sar kadi m'ree-né.

²⁶ Dow kí tətì ro, kí ra kullə lə-m ya sar tol-né ta-é lé, m'a kadi-é ɔw kì tógi do gin dow-je-ti kí gay-gay. ²⁷ Beba e à kor nɔ-dé kì ngowla ji-é-ti, kdo tətì-dé-né dɛki-dɛki titi kí dow toɔ-né bay kí ra kì anji kin bè. Ma ya kàrè Bəbi-m adi-m tógi kinlé bè to. ²⁸ Dow kí tətɔ lé, m'a kadi-é ngòrongi kí njèndógi ta lo kaa-ti. ²⁹ Dow kí mbi-é tò rəmə, kadi oo-né ta kí Ndil kí aa njay idə njékəwna-je kí gay-gay kin.

3

Njékəwna-je kí bebo Sardesi-ti

¹ 'Ndàngi mbete adi malayka* lə njékəwna-je kí bebo Sardesi-ti ə 'panè: 'Oo, njəkow kì kərwej-je siri, kì ndil-je lə Lubə kí siri lé panè: M'gə kullə ra-i-je: Ri-i ba titi dow kí isi kəm bè ya, ngà i oyi mburuki.

² 'Isi kəm do ro-i-ti ə 'mbusi nja ndəgi-é-je kí d'ow kdo koy mburuki kin to, kdo m'oo kí kullə ra-i maji or njuti nɔ Lubə-ti lə-m al. ³ †Kəm rəbi

* **3:1** 3:1 Ta-je kinlé sobi do njékəwna-je kí gin siri. Ə Malayka-je lé à to njékornɔ njékəwna-je. † **3:3** 3:3 Mat 24:43,44; Luk 12:39,40; Ntd 16:15

kí i oo-né ta lə Lubə, kì kəm rəbi kí i taa-né lé, 'adi mee-i ole do-ti. 'Təl rɔ-i go-ti ə iŋə panjiyə-i-je kí majal lé kogi. Kinə 'isi kəm do rɔ-i-ti al lé, m'a kow rɔ-i-ti titi-na kì njəbogi bè adi 'a gə do kàdì kí m'a kow kubə-i-né nangi busi lé al. ⁴ Bè ya kàrè, i ow kì dow-je madi mee bebo Sardesi-ti nɔɔ kí 'to dow-je kí kullə ra-dé tò nḡ takəm Lubə-ti al; de d'a njiyə sə-m kì kubi-je kí nda mbəy-mbəy rɔ-dé-ti kdo de 'to dow-je kí d'asi gaki.

⁵ †Beba dow kí tətì rɔ lé, à kulə kubi kí nda mbəy-mbəy rɔ-é-ti, m'a bujuru ri-é kogi mee mbete kiskəm-ti al, m'a pa ta liə rəsi nḡ Bobi-m-ti, kì nḡ malayka-je-ti liə panè: E to dow lə-m ya.

⁶ Dow kí mbi-é tò rəmə kadi oo-né ta kí Ndil kí aa njay idə njəkəwnə-je kí gay-gay kin.

Njəkəwnə-je kí bebo Piladelpi-ti

⁷ 'Ndangi mbete adi malayka lə njəkəwnə-je kí mee bebo Piladelpi-ti 'panè:

'Oo, ta kí njəkəa njay,

njəra né kí togrɔ-ti,

njəkow kì lakere lə Dabidi,

ə kí teḡ tarəbi ə dow kí rangi

à kasi kuti al, uti tarəbi ə

dow kí rangi à kasi teḡ al lé panè:

⁸ M'gə kullə ra-i-je. I 'to njətógi kí ngay al ya, i 'təl rɔ-i go ta-ti lə-m, kadi 'naji 'pane 'gə-m al kin kàrè i 'naji al rəm to. Beba m'teḡ tarəbi m'adi tò tagra nḡ-i-ti ə dow kí à kasi kuti ya goto. ⁹ 'Oo, kuti dow-je kí 'to njəkəwnə-je lə Sata, 'to jipi-je al ya 'ba rɔ-dé jipi-je adi 'to njəkədtə-je kinlé,

† 3:5 3:5 a Ntd 20:12; b Mat 10:32; Luk 12:8

m'ungi-dé ji-i-ti. 'Oo, m'a kadi 'ree 'səbi takəm-dé nangi nɔ̄-i-ti rəmə d'a gə kí m'ndigi-i. ¹⁰ Ta lə-m kí sɔbi dɔ kuwə rɔ ngə lé, i 'to njètəl rɔ-i go-ti, adi mə kàrè, kaglo kí nənə à ree dɔ dow-je-ti kí dɔnangi-ti nè lay lé, m'a ngəm-i. ¹¹ M'isi m'ow nɔɔ ngɔsnè. 'Uwə né kí ji-i-ti lé ngə kɔ dɔ kadi dow madi taa nékugə dɔji-i kí to jɔgi lə njètətrɔ lé al.

¹² †Dow kí njètətrɔ lé, m'a kadi-é to kagi ngow dan kəy lə Lubə lə-m ə ɛ à teɛ mɛɛ-é-ti kɔgi ndə al. M'a ndàngi ri Lubə lə-m rɔ-é-ti rəm, bebo lə Lubə lə-m kí to bebo Jorijaləm kí sigi kí i dɔrɔ-ti rɔ Lubə-ti lə-m lé, m'a ndàngi ri-é rɔ-é-ti rəm, bá ri-m kí sigi lé kàrè, m'a ndàngi rɔ-é-ti rəm tɔ.

¹³ Dow kí mbi-é tò rəmə, kadi oo-né ta kí Ndil kí aa njay idə njékəwnə-je kí gay-gay kin!

Njékəwnə-je kí bebo Laodise-ti

¹⁴ 'Ndàngi mbete adi malayka lə njékəwnə-je kí mɛɛ bebo Laodise-ti 'panè: 'Oo, ɛ kí ri-é lə Amən, njəkoo né ə pa ta dɔ-ti mindi-é joo al kí njèra né kí tɔgrɔ-ti, kí to njèkində né-je nati kɪ Lubə lé panè: ¹⁵ M'gə kullə ra-i-je. I 'sol al rəm, bá i 'tungə al rəm. Kinə 'a sol rəmə 'sol, kinə 'a tungə rəmə 'tungə! ¹⁶ Bè al rəmə, m'a tɔmɔ-i kɔgi, kɔ i lé 'la laa bi 'sol al rəm, 'tungə al rəm.

¹⁷ Kɔ ta kí i ya 'pa panè:
m'to njènékingə, m'ra né
m'ingə-né né nɔ̄ adi m'ow
ndoo né madi al rəm,
adi i 'gə kí kəm-i tò ndoo al rəm,
'gə kí 'to dangi-ti al rəm,

'gə kí 'to njèndoo al rəm,
 'gə kí 'to njèkəmtɔ al rəm,
 'gə kí ɔw kuti-i dum al rəm;
 gin-é kin bá,

¹⁸ m'ɔji-i-né ta kadi 'ree rɔ-m-ti
 'ndogɪ lɔr kí 'lɛɛ pɛrəə maji kin,
 kdɔ kadi 'təl-né njènékingə rəm,
 kadi 'ndogɪ kubi-je kí ndaá ulə rɔ-i-ti
 kadi kuti dum lə-i lé rɔsɔl-é goto rəm,
 kadi 'ndogɪ kumə kilə kəm-ti,
 kdɔ kadi ilə kəm-i-ti kadi oo lo maji.

¹⁹ †Mɔ lé, dow-je lay kí m'ndigi-dé lé,
 m'ndangi-dé rəm, bá m'ində-dé m'ɔji-dé rəm tɔ.
 Bɛbɛ adi rɔ-i tungə ə inə panjiyə-i-je kí majal
 kɔgi! ²⁰ 'Oo, m'a takəy-ti ə mɔ m'ində takəy, kinə
 dow oo ndi-m, ə teɛ takəy adi-m lé, m'a kandi go-
 é-ti, m'a kuso siə né rəm, ɛ à kuso sə-m né rəm
 tɔ.

²¹ Dow kí tɛti rɔ lé, m'a kadi-é isi sə-m nati dɔ
 kalikɔbɛ-ti lə-m, titi kɪ mɔ m'tɛti-né rɔ bá m'isi-
 né kɪ Bobi-m nati dɔ kalikɔbɛ-ti liə kin bè tɔ.

²² Dow kí mbi-é tɔ kadi oo-né ta rəmə kadi oo
 ta kí Ndil kí aa njay idə njékəwnɔ-je kí gay-gay
 kin!

4

Kalikɔbɛ lə Lubə, kɪ njékisi dɔrɔ-ti

¹ Go né-je-ti kinlé, m'oo lo rəmə, m'oo tarəbi
 teɛ meɛ dɔrɔ-ti. Dow kí dɔsɔy kí m'oo ndi-é pa
 sə-m ta lé, ndi-é ɛa titi-nɔ kí ká təbi mbanga bè.
 ɛ idə-m panè: 'Al kí taá nè bè ə m'a kadi-i oo
 né-je kí à ree go-ti.

† 3:19 3:19 Əbr 12:6

² Beba tajinati nè ya Ndil kí aa njay ree dɔ-m-ti. Rəmə m'oo kalikɔbe meḡ dɔrɔ-ti ə dow káre bè isi dɔ-ti. ³ Dow kí isi dɔ-ti lé, rɔ-é ndɔy titi-na kì ər kí 'ba-é jaspə rəm, titi-na kì ər kí 'ba-é sarduwan rəm, bá gangmal ndɔy mbyu titi-na kì ər kí ba-é Emerodi bè gəə dɔ kalikɔbe lé rəm tɔ.

⁴ Kalikɔbe kinlé, kalikɔbe-je kí rangi asi kɔrjoo gidi-é sɔ gəə dɔ-é ə 'ngatɔgi-je kɔrjoo gidi-é sɔ d'isi dɔ kalikɔbe-je-ti kinlé kì kubi-je kí nda-nda rɔ-dé-ti, bá jɔgi ngar-je kí 'ra kì lɔr tɔ dɔ-dé-ti tɔ.

⁵ †Kalikɔbe kinlé, ndi təl-ti rəm, ndi dow-je ba-ti rəm, bá ndi ndangi-ti rəm tɔ. Lampi-je siri ɔ nɔ nɔ kalikɔbe-ti lé. Lampi-é-je kinlé tɔ ndil-je lə Lubə kí siri. ⁶ Né madi tɔ nɔ kalikɔbe-ti kinlé nɔɔ titi-na kì babo kí ndɔy titi kɔsi bè, bá aa yéréré titi-na kì ər kí 'ba-é Kristal kin bè rəm tɔ.

Njékiskəm-je kí sɔ d'isi danɔ 'gəə dɔ kalikɔbe kinlé ə kəm-dé rusi rɔ-dé lay.

⁷ Njékiskəm-je kí sɔ lé, ɛ kí dɔsɔy tanɔ kì bɔl bè, njèkungi-ti joo tanɔ kì ngon mangi bè, njèkungi-ti mutə rəmə takəm-é tanɔ kì takəm dow ə njèkungi-ti sɔ lé tanɔ kí yəl soro kí i kì bagi-é taá kin bè. ⁸ Njékiskəm-je kí sɔ lé, nɔ-nɔ ya bagi-é ra məkɛ-məkɛ ə kəm-dé rusi rɔ-dé lay. Ndɔɔ-je kì kada-je adi dɔkàdì lay ya 'panè: Njèkaa njay, Njèkaa njay, Njèkaa njay kí tɔ 'Babe Lubə kí Njètɔgi-je lay kí tɔ Njèkisi kete low rəm, Njèkisi bone rəm, bá kí a ree rəm tɔ.

⁹ Njèkisi dɔ kalikɔbe-ti kí tɔ njèkisi kì dɔ bal-bal lé, loki njékiskəm-je kí sɔ lé, d'a kɔsi gaji-é, d'a kulə rifa dɔ-é-ti, d'a ra-é oiyo rəmə,

† 4:5 4:5 a Ntd 8:5; 11:19; 16:18; b Ntd 1:4

¹⁰ 'ngatógi-je kí kórjoo gidi-é so d'a tɔɔ burmba nangì nò njèkisi do kalikɔbe-ti lé, d'a kosi do-dé nangì nò njèkisi kì do bal-bal-ti lé ə d'a kungì jògì ngar-je lə-dé nangì nò kalikɔbe-ti lé ə d'a pa panè: ¹¹ I asi gaki, 'Babe Lubə lə-ji, kadi kɔsgaji kì riba, kì tógì to 'lə-i, kdɔtalə né-je lay ya to i bá 'ra-dé ə to meḡ ndigì lə-i kadi né-je kinlé tò, beba i 'ra-dé-né.

5

Ta kí sɔbi do ngonbati kí taa mbete kí 'tosi kì pɔ lo siri

¹ Go-ti, m'oo njèkisi do kalikɔbe-ti lé uwə mbete jikol-é-ti. Mbete lé, 'ndàngi ta gidi-ti rəm, meḡ-é-ti rəm, bá 'tosi pɔ-ti lo siri 'tiṅə-né ta-é.

² Bá m'oo malayka kí tógì-é n̄a pa ta kì ndi-é kí boy-boy panè: N̄a bá asi gaki kadi kəsi pɔ-je kí 'tiṅə-né ta mbete kinlé ə teḡ meḡ-é wa?

³ Ngà dow kí dɔrɔ-ti, əse donangi-ti nè əse gin nangì-ti kí asi kadi teḡ mbete kin ə oo né kí meḡ-é-ti ya goto. ⁴ Beba ma m'nɔ n̄a, kdo dow kí asi gaki kadi teḡ mbete lé ə oo né kí meḡ-é-ti ya goto.

⁵ Rəmə dow káre kí dan 'ngatógi-je-ti idə-m panè: «'Nɔ al!» 'Oo, bɔl kí gin koji-ti lə Juda, ɛ kí to kí gin koji-ti lə ngar Dabidi tətì rɔ kdo kadi kəsi pɔ kí 'tosi mbete-ti lo siri 'tiṅə-né ta-é lé ə teḡ meḡ-é to.

⁶ Rəmə m'oo ngonbati kí tan̄a ngonbati kí 'tol-é bè, ɔ kì nja-é taá dan̄a bapì mbunə kalikɔbe-ti, kì njékiskəm-je kí so, kì mbunə 'ngatógi-je-ti. Ngonbati lé, gaji-é ra siri, bá kəm-é ra siri to. Kəm-é-je kí siri lé to ndil-je lə Lubə kí siri kí Lubə

ulə-dé lo lay kí dɔnangi-ti nè. ⁷ Ngonbatì lé ɔti ree taa mbete kí jikol njékisi do kalikɔbe-ti lé. ⁸ Loki ngonbatì taa mbete lé rəmə, njékiskəm-je kí so rəm, 'ngatógi-je kì korjoo gidi-é so lé 'səbi takəm-dé nangi nɔ-é-ti. Nǎ-nǎ ya uwə kunduməngrə-je kì kobi lɔr-je ji-é-ti ji-é-ti. Kobi lɔr-je kinlé, ubi kí ətì maji rusi mɛɛ-é nji-nji. Ubi kí ətì maji kinlé, to ta-je kí njékaa njay-je d'isi 'pa kì Lubə. ⁹ Njékiskəm-je kí so, kì 'ngatógi-je lé d'usi pa kí sigi panè: I asi gaki kadi 'taa mbete lé 'kəsi pɔ́ kí 'tiŋə-né ta-é lé ə 'teḡ mɛɛ-é, kɔ do ta lə gin koji-je lay kí dɔnangi-ti nè, kì gin dow-je lay kí ndɔ ta lə-dé tò gay-gay, i bá dow-je 'tol-i adi məsi-i gangi do-dé adi Lubə. ¹⁰ †Dɛ lé, i 'təl-dé adi 'to gin ngar rəm, 'to njégugnə-je kí njérakullə lə Lubə rəm, adi d'a kɔbe do dow-je-ti kí dɔnangi-ti nè.

¹¹ Loki m'gɔ lo rəmə, m'oo ndi kosi malayka-je kí kor-dé to budɔgi-dɔgi nja nǎ-nǎ 'gəə do kalikɔbe, kì do njékiskəm-je, kì do 'ngatógi-je lé.

¹² Dɛ 'pa ta kì ndi-dé kí boy-boy 'panè: Ngonbatì kí ndoki 'tol-é lé, ɛ asi gaki kadi tógì, kì nékingə, kì gosi, kì rɔngǎ, kì kɔsgaji, kì riɓa, kì tóy, lay to 'liə.

¹³ Rəmə m'oo ndi né-je lay kí Lubə ra-dé dɔrǎ-ti, kì dɔnangi-ti, kì gin nangi-ti, kì dan babo-ti, kì né-je lay ya 'panè: Tóy, kì kɔsgaji, kì riɓa, kì tógì, to 'lə njékisi do kalikɔbe-ti rəm, to 'lə Ngonbatì ya kì do ɓal-ɓal.

¹⁴ Rəmə njékiskəm-je kí so lé 'panè: Amən! Ə 'ngatógi-je lé, 'təsi məkəji-dé nangi bá d'osi do-dé nangi nɔ njékisi do kalikɔbe-ti dɛ kì ngonbatì.

6

Ngonbati kəsi né kí mekɛ́ kí dɔsɔy kí 'tiɲə-né ta mbete

¹ Loki m'oo lo rəmə, pɔ́ kí 'tɔsi mbete-ti lo siri 'tiɲə-né ta-é lé, Ngonbati kəsi kí káre dan-ti ə m'oo ndi kí káre dan njékiskəm-je kí so pa ta adi ndi-é ɓa titi ndàngi ndi bè panè: 'Ree!

² Beɓa m'oo lo rəmə, m'oo sində kí nda ə njékal-é uwə mandangi ji-é-ti, d'adi-é jɔgi ngar, ɛ ɔw kí njètətrɔ kɔ tɛti rɔ.

³ Loki Ngonbati kəsi pɔ́ kí njèkungi-ti joo kí 'tiɲə-né ta mbete lé rəmə, m'oo ndi njékisi kəm kí njèkungi-ti joo panè: 'Ree. ⁴ Rəmə sində kí rangi kí kər titi-nɔ́ kì pər bè teɛ̀ ə njékal-é ingə tógi kadi un-né lapiya kɔgi dɔnangi-ti, kɔ kadi dow-je 'tijə mindi-nɔ́; ə d'adi-é kiyəɔ́ kí ngal.

⁵ Loki Ngonbati kəsi pɔ́ kí njèkungi-ti mutə kí 'tiɲə-né ta mbete lé rəmə, m'oo ndi njékisi kəm kí njèkungi-ti mutə panè: 'Ree! Beɓa m'oo lo rəmə, m'oo sində kí ndul. Njékal-é uwə né mboji kɔy-né ji-é-ti. ⁶ Go-ti, m'oo ká né ɓa dan njékiskəm-je-ti kí so lé titi kì ndi dow bè panè: Gemɛ́ kɔɔ́ káre lé, là-é asi kəm là kullə kí ndɔ́ káre, ə tɔy kɔɔ́ káre lé, là-é asi kəm là kullə kí ndɔ́ káre, ngà ubi-je kì man nduu rəmə, ɔdi rɔ al.

⁷ Loki Ngonbati kəsi pɔ́ kí njèkungi-ti so kí 'tiɲə-né ta mbete lé rəmə, m'oo ndi njékisi kəm kí njèkungi-ti so panè: 'Ree! ⁸ Beɓa m'oo lo rəmə, m'oo sində mɔsi ə njékal-é ri-é lə koy ə lo kí koo ɓá to njédan-é. 'Gangi dow-je kí dɔnangi-ti lo so ə d'adi-dé dɛbi-é káre kadi d'ɔw kì tógi

dɔ-ti, kɔ kadi 'tɔl dow-je kì kiyəɔ rəm, kì ɓo rəm, kì yokosi rəm, ɓá kadi d'adi da-je kí wale kí dɔnangi-ti nè 'tɔ́-dé 'tɔl-dé rəm tɔ.

⁹ Loki Ngonbati kəsi pɔ́ kí njèkungi-ti m̀j kí 'tiŋə-né ta mbete lé rəmə, dow-je kí 'tijə mindi-dé kɔ ta lə Lubə rəm, kɔ ta liə kí 'pa d'adi dow-je rəm lé, m'oo-dé gin logugi né-ti. ¹⁰ Dɛ 'tur kɔɔl kì ndi-dé kí boy-boy 'panè: Ngar kí njékaa njay, kí njéra né kí tɔgrɔ-ti, i 'isi kósi bè lé, kàdì ban ɓá 'a gangta kí njururu ə 'a dalba məsi-ji dɔ dow-je-ti kí dɔnangi-ti nè wa? ¹¹ Beba d'adi n̄-n̄ ya kubi kí ngal kí nda-nda ə d'idə-dé 'panè kadi d'ilə mɛḡ-dé dɔ madi-é-ti kaglo sɛ ɓəy, kɔ kadi madkullə-je lə-dé kì ngankɔ́-dé-je kí d'a tɔl-dé titi-n̄ sə-dé bè lé kɔr-dé asi ɓəy ɓane.

¹² †Loki m'oo lo rəmə, m'oo kí Ngonbati kəsi pɔ́ kí njèkungi-ti mɛkɛ́ kí 'tiŋə-né ta mbete lé rəmə, dɔnangi yəki ɓuki-ɓuki rəm, kàdì təl ndul ndi-ndi rəm, kubru n̄y lay ya titi-n̄ kì məsi bè rəm, ¹³ ɓá kərwəi-je kí dɔrɔ́-ti 'tusi nangi titi-n̄ kì kote kí yəlbo yəki-é n̄ adì kandi-é kí ɓəsɾə ur nangi wuki-wuki kin bè. ¹⁴ †Dɔrɔ́ kəw rɔ-é titi-n̄ kí dow ɓir-né mbete bè ə mbal-je kì dɔgore lo-je kí dan ba-ti lay ya 'ngəsi d'iŋə lo ka-dé kí kete. ¹⁵ Ngar-je kí dɔnangi-ti, kì dow-je kí boy-boy, kì 'boy-je lə asgar-je, kì njénékingə-je, kì njétógi-je, lay kì ɓə-je, kì dow-je kí d'isi dow dɔ rɔ-dé, 'ɓoyɔ rɔ-dé bole mbal-je-ti, kì mbunə mbal-je-ti. ¹⁶ †Ə d'idə mbal-je 'panè: 'Tusi dɔ-ji-ti ə 'ɓoyi-ji takəm

† **6:12** 6:12 a Ntd 11:13; 16:18; b Mat 24:29; Mar 13:24,25; Luk 21:25 † **6:14** 6:14 Ntd 16:20 † **6:16** 6:16 Luk 23:30

njékisi do kalikobe-ti, kì ta wongi-ti lə Ngonbati.
 17 Kdo ndo kí boy kì to ndo wongi lə-dé lé ree
 ngá, ə ná bá à kə gərərə ta-ti wa?

7

Ta kí sobi do dow-je lə Lubə

¹ Go né-je-ti kinlé, m'oo malayka-je so d'ə taá kum donangi-ti kí so. Dę d'ogì yəl-je kí so kí donangi-ti, kdo kadi yəl ulə donangi-ti al rəm, do babo-ti al rəm, bá kadi ulə do kagi-ti madi al rəm tɔ. ² Rəmə m'oo malayka kí rangi kí i kì lo kubə kadi-ti uwə pɔ lə Lubə kí njékisi kəm ji-é-ti. E pa ta kì ndi-é kí boy idə-né malayka-je kí so kí Lubə adi-dé tógì kadi 'ra donangi, kì babo maji al lé panè: ³ Ɔdi rɔ donangi al, ɔdi rɔ babo al, bá ɔdi rɔ kagi-je al rəm, ya sar kadi j'tosi pɔ nɔ ngannjékullə-je-ti lə Lubə lə-ji moki tá. ⁴ Dow-je kí gin koji-ti lə Israyel lay kí 'tosi pɔ nɔ-dé-ti lé, m'oo ndi dow gangi kər-dé asi budɔgi lo bu kì kɔrsɔ gidi-é so (144.000):

⁵ Gin koji-ti lə Juda lé, dę kí 'tosi pɔ nɔ-dé-ti 'ra budɔgi lo dɔgi gidi-é joo,

gin koji-ti lə Rube 'ra budɔgi lo dɔgi gidi-é joo,

gin koji-ti lə Gadi 'ra budɔgi lo dɔgi gidi-é joo,

⁶ gin koji-ti lə Ajer 'ra budɔgi lo dɔgi gidi-é joo,

gin koji-ti lə Néptali 'ra budɔgi lo dɔgi gidi-é joo,

gin koji-ti lə Manase 'ra budɔgi lo dɔgi gidi-é joo,

⁷ gin koji-ti lə Simiyɔ 'ra budɔgi lo dɔgi gidi-é joo,

gin koji-ti lə Lebi 'ra budɔgi lo dɔgi gidi-é joo,

gin koji-ti lə Isakar 'ra budɔgi lo dɔgi gidi-é joo,

⁸ gin koji-ti lə Jabulɔ 'ra budɔgi lo dɔgi gidi-é joo,

gin koji-ti lə Jojepi 'ra budɔgi lo dɔgi gidi-é joo,

gin koji-ti læ Benjameḡ de kí 'tosi pḡ nḡ-dé-ti 'ra budḡgi lo dḡgi gidí-é joo.

⁹ Go né-je-ti kinlé, m'oo kosi dow-je kí 'tò nduy-nduy kí dow à kasi tidə-dé al. Dow-je kinlé, 'to gin dow-je lay kí donangi-ti nè, kì dow-je lay kí ndḡta-je læ-dé tò gay-gay d'ḡ nḡ kalikḡbe-ti kì nḡ Ngonbati-ti, kì kubi-je kí ngal kí nda rḡ-dé-ti rəm, bá d'uwə mbi kagi tan ji-dé-ti rəm tḡ*. ¹⁰ De 'pa ta kì ndi-dé kí boy-boy 'panè: Lubə læ-ji kí isi dḡ kalikḡbe-ti de kì Ngonbati bá 'to njirə kaji læ dow-je. ¹¹ Malayka-je lay, kì 'ngatḡgi-je, kì njékiskəm-je kí sḡ, d'ilə-nḡ 'gəə dḡ kalikḡbe lé sipi. De d'osi dḡ-dé nangi nḡ kalikḡbe-ti lé ə d'osi gaji Lubə ¹² 'panè: Amən! Tḡy, kì kḡsgaji, kì gosi, kì oiyo, kì riḡa, kì tḡgi, kì rḡngḡ to 'lə Lubə læ-ji kí njékisi kì dḡ bal-bal. Amən!

¹³ Beḡa kí káre dan 'ngatḡgi-je-ti lé un ta dḡji-m panè: De kí d'ḡ kì kubi-je kí ngal kí nda rḡ-dé-ti kinlé 'to nḡ-je wa? Ə d'ḡ rá bá 'ree wa? ¹⁴ †M'ilə-é-ti m'panè: 'Ba-m, né-je kinlé i 'gə gow. Beḡa ę təl ilə-m-ti panè: To de kí d'ḡ ta kḡ-ti kí dum nati. De 'togi kubi-je læ-dé kí ngal ə 'tulə dan məsi ngonbati-ti d'adi nda mbəy-mbəy. ¹⁵ Gin-é kin bá d'ḡ-né nḡ kalikḡbe-ti læ Lubə 'pol-é-né ndḡḡ-je kì kada-je meḡ kəy-ti liə. Rəmə njékisi dḡ kalikḡbe-ti lé ra kəy liə dḡ-dé-ti; ¹⁶ adi bo à ra-dé al rəm, kundə man à ra-dé al rəm, kàdì à kḡsi-dé al rəm, bá lo à tungə-dé al rəm tḡ. ¹⁷ Kdḡtalə Ngonbati kí ḡ danḡ lo kalikḡbe-ti lé, bá à to njékul-dé, à

* **7:9** 7:9 *Mbi tanlé*, d'uwə ji-dé-ti d'osi-né né kəm dow-ti kí ra né dingəm əse kəm dow-ti kí ra né kí maji nḡ. † **7:14** 7:14 Mat 24:21; Mar 13:19

kow sə-dé ta man kɛnɛnɛ-je-ti kí to man kiskəm rəm, bá Lubə ya à bɔr man nɔ̀ kəm-dé-ti kɔgi ndɔy-ndɔy rəm tɔ.

8

Ngonbati kəsi pɔ̀ kí njèkungi-ti siri kí 'tiŋə-né ta mbete

¹ Loki ngonbati kəsi pɔ̀ kí njèkungi-ti siri kí 'tiŋə-né ta mbete lé rəmə, lo tò ndingì dɔrɔ-ti ya à kasi ngan kàdì kɔrmutə-je bè. ² Go-ti, m'oo malayka-je siri d'ɔ̀ takəm Lubə-ti ə d'adi-dé təbi mbanga siri tɔ.

³ Bá malayka kí rangi ree ɔ̀ logugi né-ti k̀ì gajibi kí ra k̀ì lɔr ji-é-ti adi to gajibi ró nɔ̀kagi kí ətì maji; nɔ̀kagi-je kí ətì maji-maji lé, d'adi-é nɔ̀ kadì ró logugi né-ti* kí 'ra k̀ì lɔr ǹ kalikɔbe-ti kɔdɔ kadì sa-é suu ɔw ǹ Lubə-ti nati k̀ì ta-je kí njékaa njay-je lay 'pa siə-siə. ⁴ Nɔ̀kagi-je kí ətì maji kí tò ji malayka-ti lé, sa-é suu ɔw ǹ Lubə-ti nati k̀ì ta-je kí njékaa njay-je d'isi 'pa k̀ì Lubə lé. ⁵ †Malayka un gajibi ə ɔy yalpər kí logugi né-ti lé ungi mɛɛ-é-ti rusi, bá bi ilə dɔnangi-ti adi ká né ba titi ndi dow-je bè rəm, ndi ndàngi rəm, ndi təl rəm, bá dɔnangi yəki rəm tɔ.

⁶ Rəmə malayka-je kí siri kí d'uwə təbi mbanga siri ji-dé-ti lé, 'ra rɔ-dé kɔdɔ kól.

Ta kí sɔbi dɔ təbi mbanga-je kí mɛkɛ́ kí dɔsɔy

* **8:3** 8:3 Logugi né ra gin joo. ɛ́ kí gin káre to lo ró dɔ-je ə ɛ́ kí gin káre to lo ró nɔ̀kagi-je kí ətì maji tɔ. ɛ́ kí nè kinlé to lo ró nɔ̀kagi-je kí ətì maji ya par (Tɛt 30:1). † **8:5** 8:5 Ntd 11:19; 16:18

⁷ Malayka kí dɔsɔy kól tɔbi mbanga rəmə, kɔsi, k̀i pər kí 'pote natì k̀i məsi bá d'ungi dɔnangi-ti, adi kinə dow kay dɔnangi lo mutə rəmə pər ɔ́ kí gin káre lay k̀i kagi-je kí titi ə wale-je kí mbəl lay ya pər ɔ́ rəm tɔ.

⁸ Malayka kí njèkungi-ti joo kól tɔbi mbanga rəmə, né kí titi-nɔ́ k̀i mbal kí boy kí ɔ́ pər bè ya d'itə d'ilə dan babo-ti, adi kinə dow kay tati babo lo mutə rəmə, kí gin káre təl məsi, ⁹ adi né-je lay kí Lubə ra-dé adi d'isi-ti kí 'to né-je kí 'taa koo lé, d'oy lay, bá bato-je lay ya kinə dow kay lo mutə rəmə, kí gin káre tuji kɔgi lay tɔ.

¹⁰ Go-ti, malayka kí njèkungi-ti mutə kól tɔbi mbanga rəmə, kərwəi kí boy i dɔrɔ-ti ɔ́ pər bilim-bilim titi-nɔ́ k̀i pər ngəl bè usi dan ba-je-ti, k̀i kəm kɛnɛnɛ-je-ti, adi kinə dow kay ba-je lay k̀i kəm kɛnɛnɛ-je lo mutə rəmə, kərwəi lé un tati-é kí gin káre lati-lati. ¹¹ Kərwəi kinlé, ri-é lə «Dil», adi man-je lay ya kinə dow kay lo mutə rəmə, kí gin káre ati kangi-kangi toki kàdì dil bè ə dow-je nɔ́ ya kí d'ay man-é lé, kati-é tɔl-dé.

¹² Malayka kí njèkungi-ti sɔ́ kól tɔbi mbanga rəmə, 'kay kàdì, k̀i nɔ́y, k̀i kərwəi-je lo mutə ə kí gin káre tuji usi dɔ-ti, adi ɛ́ kí tuji usi dɔ-ti lé usi til, bá 'kay ndógi lə lo kí kada əse ndógi lə lo kí ndɔɔ lo mutə rəmə, kí gin káre təl lo kí ndul ndi-ndi.

¹³ Loki m'oo lo rəmə, m'oo soro nar kadi dɔrɔ-ti bá pa ta k̀i ndi-é k̀i boy-boy panè: «Tuji én! Tuji én! Tuji à kusi dɔ dow-je kí dɔnangi-ti, kdɔtalə tɔbi mbanga-je kí rangi nɔ́y kadi malayka-je kí mutə d'a kól kadi ba bəy.»

9

¹ Malayka kí njèkungi-ti mǐ kól tæbi mbanga rəmə, m'oo kərwəi káre i dora-ti usi donangi-ti nè. D'adi-é lakere ta bolebe kí sɔy-é goto. ² E teḡ ta bolebe kí sɔy-é goto lé rəmə, sapər teḡ-ti titi-na kǐ sapər mbo bè adi uti kəm kàdì, kǐ lo kí taá adi lo ndul ndi-ndi. ³ 'Bete-je 'teḡ dan sapər-ti kinlé 'sane-na donangi-ti ə d'adi-dé tógi kí titi-na kǐ tógi jinə-je kí donangi-ti bè. ⁴ D'idə-dé kadi 'ra wale-je kí donangi-ti, kǐ kam-je, kǐ kagi-je maji al al, ngà dow-je kí pɔ lə Lubə goto nɔ-dé-ti ya par bá kadi 'ra-dé maji al. ⁵ D'adi-dé tarəbi kadi tol dow-je kinlé al, ngà kadi d'adi-dé kɔ ya asi nɔy mǐ ə kɔ kí d'a kadi-dé lé, à to-dé titi-na kǐ to jinə kí tugə dow kin bè. ⁶ Mee ndo-é-je-ti kinlé, dow-je d'a sangi koy ya, ngà d'a kingə-é al. Dow-je d'a ndingə koy, ngà koy à kay-dé kə rəbi ko nu.

⁷ 'Beté-é-je kinlé, 'titi-na kǐ sində-je kí 'tulə néro-je ro-dé-ti kɔ kow-né ro-ti kin bè. Né tò do-dé-ti titi-na kǐ jɔgi ngar kí 'ra kǐ lor bè ə takəm-dé titi-na kǐ takəm dow-je bè. ⁸ Bəl do-dé titi-na kǐ bəl do dené-je bè ə ngang-dé titi-na kǐ ngangɔl-je bè. ⁹ Kàdì-dé titi-na kǐ ngowla kon kadi asgar-je ə ká bagi-dé ba titi-na kǐ ká posi-je kí sində ro-je nɔ d'ay-né ngodi kǐ ta ro-ti kin bè. ¹⁰ Mɔngi-dé titi-na kǐ mɔngi jinə-je bè ə ta mɔngi-dé ati njel-njel tɔ. Ə mɔngi-dé lé bá tógi kǐ kadi d'adi-né kɔ dow-je nɔy mǐ lé tò-ti. ¹¹ Ngar kí njəkɔbe do-dé-ti to malayka kí njəkə ta bolebe-ti kí sɔy-é goto. Malayka kinlé, ri-é kí ta Əbrə to Abaddɔ ə 'fa-é Apoliyɔ kǐ ta Grəkɔ tɔ.

¹² Tuji kí dɔsɔy tɔy ngá. 'Oo, tuji-je kí rangi joo à ree go-ti nɔɔ bəy.

¹³ Malayka kí njèkungi-ti meke kól təbi mbanga rəmə, m'oo ndi dow ba gaji da-je-ti kí ra so kí to gaji da-je kí logugi né-ti kí 'ra kì lɔr adi tò nɔ Lubə-ti. ¹⁴ Ə dow kí m'oo ndi-é lé, idə malayka kí njèkungi-ti meke kí ɔw kì təbi mbanga lé panè: 'Tuti malayka-je kí so kí 'tilə-dé sil dan ba Eprati-ti. ¹⁵ Ə malayka-je kí so kí d'isi do nja-dé-ti kɔɔ dɔkàdi-é, kì ndo-é, kì nɔy-é, kì bal-é kinlé, 'tuti-dé kadi kinə dow kay dow-je lo mutə rəmə, d'a tɔl də kí gin káre lay. ¹⁶ Beba asgar-je kí njékal sində-je lé kɔr-dé ra budoḡi-dɔḡi nja nɔnɔ lo joo. 'Gangi kɔr-dé adi m'oo. ¹⁷ Beba meḡ né-ti kí ram titi-nɔ kì nɔ bə lé, m'oo sində-je kí njékal-dé-je 'tulə ngowla kɔn kadi asgar-je rɔ-dé-ti, bal-é titi-nɔ kì pər bə rəm, titi-nɔ kì bal dɔrɔ bə rəm, bá titi-nɔ kì bumati bə rəm tɔ. Do sində-je lé titi-nɔ kì do bɔl-je bə ə pər, kì sapər, kì yalpər teḡ ta-dé-ti. ¹⁸ Kinə dow kay dow-je lo mutə rəmə, yokosi-je kí gin mutə kinlé, tɔl də kí gin káre lay. Yokosi-je kí mutə lé to pər, kì sapər, kì yalpər kí teḡ ta sində-je-ti lé. ¹⁹ Kɔɔ sində-je lé d'ɔw kì tɔḡi ta-dé-ti rəm, bá mɔngi-dé-ti rəm; mɔngi-dé titi-nɔ kì li-je bə ə do-dé tò mɔngi-dé-je-ti lé, adi do-dé-je kinlé bá d'adi-né kɔ dow-je.

²⁰ Ndəḡi dow-je kí yokosi-je kin tɔl-dé al lé, d'inə panjiyə-dé kí sobi do kullə ra-dé-je lé kɔḡi al; də d'osi do-dé nangi nɔ ndil-je-ti kí maji al, kì nɔ magi-je-ti kí 'ra kì ji-dé kí to lɔr-je, kì ngowla-je, kì 'ningəkasi-je, kì ər-je, kì kagi-je bá 'ra lé ya par-par. Magi-é-je kinlé, kəm-dé oo lo al rəm,

mbi-dé oo ta al rəm, bá 'nɲiyə al rəm tɔ. ²¹ Dow-je kinlé, panɲiyə-dé-je kí maji al maji al kí sɔbi dɔ tɔl dow-je, k̀ì ra kugə-je, k̀ì ra kaya-je, k̀ì ɓogi-je kinlé dɛ 'tusi d'ɲə kɔgi al.

10

Ngon mbete kí d'adi Ja

¹ M'oo malayka kí rangi kí njètógi, kí ulə kilndi rɔ-é-ti toki kubi bè ɲ dɔrɔ-ti ree rəmə, gangmal gəə dɔ-é ə takəm-é ɔ̃ njoy-njoy titi kàd̀ì bè, bá nja-é-je titi-nɔ̃ ndɔ̃ pər kí teḡ bilim-bilim kin bè tɔ. ² Uwə ngon mbete káre kí 'teḡ mɛḡ-é ji-é-ti. Ɛ̃ ilə nja-é kí k̀òl dɔ babo-ti ə nja-é kí gəl dɔnangi-ti, ³ rəmə ra né k̀ì ndi-é kí boy titi ɓɔl kí ijə rɔ kin bè. Loki ɛ̃ ra né k̀ì ndi-é kí boy bè lé, ndangi ndi ɓa lo siri adi m'oo.

⁴ Beɓa loki ndi ndangi lo siri tanɔ̃ bè lé, m'oo ta-ti adi m'ow k̀ì ndangi mbete-ti rəmə, m'oo ndi dow ɓa dɔrɔ-ti idə-m panè: Ta kí ndi ndangi lo siri bá 'oo kinlé, i 'ngəm mɛḡ-i-ti ɓi i 'ndangi mbete-ti al.

⁵ Rəmə malayka káre kí kete m'oo-é ɔ̃ taá ilə nja-é káre dɔ babo-ti ə ilə kí káre dɔnangi-ti lé, un jikol-é kí taá dɔrɔ-ti; ⁶ ngá bá ubi rɔ-é k̀ì ri njəkisi k̀ì dɔ ɓal-ɓal kí to njɛra dɔrɔ k̀ì né-je kí mɛḡ-é-ti, njɛra dɔnangi k̀ì né-je kí tɔ-ti, njɛra babo k̀ì né-je kí titi. Ɛ̃ ubi rɔ-é panè: Dow à ngəbi kaglo kí rangi al ngá! ⁷ Ngà mɛḡ ndɔ-ti kí ndi malayka kí njəkungɲi-ti siri à ɓa ə loki ɛ̃ à kisi dɔ nja-é-ti kdɔ k̀ól təbi mbanga lé rəmə, né-je lə Lubə kí tɔ lo ɓoyɔ-é-ti lé, à ra-né, titi kí ɛ̃

ilə-né mbe Poyta kí Maji kete adi ngannjékullə-je liə kí 'to njépata-je kí ta-é-ti.

⁸ Go-ti rəmə, ndi dow kí m'oo dɔrɔ-ti lé pa sə-m ta rangi bəy panè: 'Ɔw 'taa ngon mbete kí 'teḡ meḡ-é kí tò ji malayka-ti kí ɔ taá bá ilə nja-é káre dɔ babo-ti ə ilə kí káre dɔnangi-ti kinlé. ⁹ Loki m'isi m'ow ki rɔ malayka-ti lé, m'idə-é m'panè n'adi-m ngon mbete lé. Beba ɛ idə-m panè: 'Taa 'uso. Ngon mbete kinlé, meḡ-i-ti rəmə, à kati kangi-kangi, ngà ta-i-ti bá à nəl titi-nɔ kì ubi toji bè. ¹⁰ M'taa ngon mbete kí ji malayka-ti lé m'uso. Ta-m-ti nè lé, nəl titi-nɔ kì ubi toji bè, ngà loki m'uu kəy rəmə, lo kí meḡ-m-ti ati kangi-kangi.

¹¹ Go-ti, d'idə-m 'panè: Tò kadi i 'pa ta kí ta Lubə-ti rangi ya bəy kdɔ kilə-né ta dɔ gin dow-je-ti lay kí dɔnangi-ti nè, kì gin dow-je kí ndɔta-je lə-dé tò kí gay-gay rəm, bá ngar-je rəm tɔ.

11

Dow-je kí joo kí njépata dɔ né-ti kì d'oo kì kəm-dé ə dɔ ta-ti kí d'oo kì mbi-dé rəm

¹ Go-ti, d'adi-m tuwətógi kí titi-nɔ kì kagi mboji ngal né bè ə d'idə-m 'panè: «I taá 'mboji kəy lə Lubə rəm, 'mboji logugi né rəm, bá 'tidə kɔr dow-je kí d'isi meḡ-é-ti d'isi d'osi dɔ-dé nangi nɔ Lubə-ti rəm tɔ. ²† Ngà lo kí takəy-ti lə Lubə rəmə, 'mboji al, inə adi tò; kdɔtalə d'adi dow-je kí 'to dow-je lə Lubə al, adi bebo lə Lubə kí to bebo kí aa njay lé, de d'a mbəjrə kì nja-dé nɔy kɔrsɔ gidi-é joo.»

† 11:2 11:2 Luk 21:24

³ «M̄a Lubə, m'a kullə dow-je lə-m joo kí njéka lo né-ti koo kì kəm-dé kí d'ulə kubì ndingəndoo rə-dé-ti, kdo pa-né ta kí ta-m-ti ndo budɔgi gidi-é joo kì kormekɛ (1.260).»*

⁴ Njépata-je kí ta Lubə-ti kí joo kinlé, 'to kagi olibiye-je kí joo, bá 'to kagnaḡ lampi-je kí joo kí njéka takəm 'Ba njédɔnangi-ti. ⁵ Kinə dow ndigi ra sə-dé né kí maji al rəmə, pər teḡ ta-dé-ti ɔ̄ njéba-je lə-dé ruki-ruki. Bè ya, dow kí ndigi ra sə-dé né kí maji al rəmə, kadi koy kí bè kin ya dowbé oy. ⁶ Gangi ndo-je-ti kí d'a pa-né ta-je kí ta Lubə-ti kinlé, d'ow kì tɔgi kadi d'uti kəm dora kdo kadi ndi ədi al rəm, d'ow kì tɔgi kadi d'adi man təl məsi rəm, bá d'ow kì tɔgi kadi d'adi tuji-je kí gay-gay usi dɔnangi-ti rəm tɔ. Né-é-je kinlé, ndo kí mɛɛ-dé ndigi ya rəmə d'a ra-ra.

⁷ †Loki dɛ d'ilə mbɛ lə-dé gin-é gangi rəmə, da à teḡ bolebe-ti kí sɔy-é goto kdo ree rə sə-dé ə tətì-dé rə rəm, bá à təl-dé rəm tɔ. ⁸ Nin-dé à tò ndaa lo-ti mɛɛ febo-ti kí boy kí ndoki 'bə 'Babe lə-dé kagdəsi-ti titi. Be kinlé, d'adi to takəm febo Sɔdɔm†, kì dɔnangi Ejipti. ⁹ Gin dow-je lay kí dɔnangi-ti nè, kì dow-je kí ndɔta lə-dé tò gay-gay lay ya d'a ree koo nin-dé lé bè-bè ya ndo mutə kì dəbi ndo káre bi d'a ndigi kadi dow dubi-dé al. ¹⁰ Dow-je kí dɔnangi-ti nè d'a ra rənəl dɔ koy-

* **11:3** 11:3 Ndo kí budɔgi gidi-é joo kì kormekɛ lé to nɔy kɔrsɔ gidi-é joo, adi to bal mutə kì nɔy mekɛ ('Ndó Ntd 11:2; 12:6,14).

† **11:7** 11:7 Ntd 13:5-7; 17:8 † **11:8** 11:8 Mɛɛ Kunmindì-ti kí Low lé Sɔdɔm tɔji lo kí majal ɔ̄ be do-ti ə Ejipti tɔji gin dow-je kí 'to njéba-je lə Israyel-je rəm, njépole magi-je rəm (Eja 1:9-10; Kgn 18-19).

dé-ti, d'a tilə kole, d'a kulə k̀i kadkare kadi-na kdo kosi-né né kəm-na-ti, kdotalə njépata-je kí ta Lubə-ti kí joo kinlé d'adi dow-je k̀o n̄a.

¹¹ Ngà loki ndo mutə k̀i dəbi ndo káre kinlé à tingə rəmə, Lubə à kulə k̀i koo kiskəm mee-dé-ti kadi d'a t̄osi ndəl k̀i k̄a k̀i nja-dé taá, kadi dow-je kí d'a koo-dé lé, bəl à kində bandi-dé gangi, ¹² rəmə njépata-je kí ta Lubə-ti kí joo kinlé, d'a koo ndi dow à ba dora-ti kidə-dé panè: Ali kí taá nè! Rəmə de d'a kal kí taá dora-ti dan kilndi-ti ə njéba-je lə-dé d'a koo go-dé lo kow dora-ti. ¹³ †ə tajinati nè ya donangi à yəki k̀i tógi-é n̄a, adi kinə dow kay bebo kinlé lo dōgi rəmə, kí gin káre tėti nangi lirim-lirim. Donangi kí à yəki kinlé à ra kadi dow-je budōgi lo siri d'a koy. Ndəgi dow-je kí d'a n̄ay lé, d'a bəl n̄a adi d'a kosgaji Lubə kí dora-ti.

¹⁴ Tuji kí njèkungi-ti joo dəə. Ngà, 'oo, tuji kí njèkungi-ti mutə ow ree ngosnè.

Ká təbi mbanga kí njèkungi-ti siri ba or n̄o k̄ɔbe lə Kristi

¹⁵ Malayka kí njèkungi-ti siri kól təbi mbanga. Rəmə ndi dow-je ba boy-boy dora-ti panè: K̄ɔbe kí donangi-ti nè lé, 'təl-né d'adi 'Babe lə-ji ə d'adi Kristi, dow kí Lubə mbəti-é. E à k̄ɔbe k̀i do bal-bal. ¹⁶ Rəmə 'ngatōgi-je kí korjoo gidi-é so kí d'isi do kalik̄ɔbe-je-ti lə-dé takəm Lubə-ti lé, 'too burmba nangi ə d'osi do-dé nangi n̄o Lubə-ti, ¹⁷ 'panè: 'Babe Lubə kí njètōgi-je lay, i kí 'to njèkisi kete low n̄u rəm, i ya 'to njèkisi ngosnè

† 11:13 11:13 Ntd 6:12; 16:18

rəm, je j'ra-i oiyo kɔɔ i 'oji tógi-i kí n̄a adi i 'ində kɔɔbe lə-i. ¹⁸ Wɔngi ra gin dow-je kí gay-gay kí dɔnangi-ti nè ə i kàrè wɔngi ra-i tɔ ngá, adi kaglo asi kadi 'gangi ta dɔ dow-je-ti kí d'oy ə kadi ugə dɔ-ji ngannjékullə-je lə-i kí 'to njépata-je kí ta-i-ti, kà njékaa njay-je, kà dow-je kí 'bəl-i, kà ngan dow-je, kà dow-je 'boy ə kadi i 'tɔɔ ko dow-je kí 'to njétuji dɔnangi.

¹⁹ †Rəmə takəy lə Lubə kí dɔrɔ-ti teḡ ə sanduki liə kí to sanduki kulə noji nati kà dow-je tò meḡ kəy-ti liə lé tɔ. Go-ti, ká né ɓa titi ndi dow-je bə rəm, ndi ndàngi rəm, ndi təl rəm, dɔnangi yəki rəm, bá kosi gay n̄a rəm tɔ.

12

Ta kí sobi dɔ dené, kà ngon, kà dragɔ

¹ Nékoji kí tò bəl n̄a teḡ dɔrɔ-ti adi to dené kí ulə kadi rɔ-é-ti titi-n̄a kà kubi bə, nja-é tò dɔ n̄ay-ti, ə kərweɪ-je dɔgi gidi-é joo ɓá to jɔgi ngar kí dɔ-é-ti. ² E ndan ngon ə ndo ra-é adi nɔ boy-boy.

³ Nékoji kí rangi teḡ dɔrɔ-ti, adi to ndəngrə dragɔ kí kər titi-n̄a kà pər bə, dɔ-é *ra siri, gaji-é ra dɔgi ə dɔ-é-je kí siri lé ngan jɔgi ngar siri tɔ-ti tɔ. ⁴ Kinə dow kay kərweɪ-je kí dɔrɔ-ti lo mutə rəmə, mɔngi-é ɔr kí gin káre lay ungi dɔnangi-ti. Dragɔ lé, ɔ taá nɔ dené-ti kí ɔw kà koji ngon lé, kadi loki oji-é taá ya rəmə jè n'uso-é rum-rum. ⁵ E oji ngon kí dingəm, adi ngon kinlé, ɔ ɓá à kɔɔbe dɔ gin dow-je-ti lay kà gɔl ngowla ji-é-ti. Ə ngon-é lé, Lubə un-é kà rɔ-é-ti dɔ kalikɔɔbe-ti liə.

† 11:19 11:19 a Ntd 8:5; 16:18; b Ntd 16:21
lé to sú. Oo 12:9

* 12:3 12:3 Dragɔ

⁶ Beba dené lé ay ow diləlo-ti kí Lubə ra kete kɔɔ ta liə, kɔɔ kadi d'adi-é né uso-ti ndo budɔgi gidi-é joo kì kɔrmekę (1.260).†

⁷ †Rɔ usi dɔrɔ-ti, adi Misəl de kì malayka-je liə 'rɔ kì Dragɔ. Dragɔ de kì malayka-je liə 'rɔ sə-dé tɔ. ⁸ Ngà tógi-dé asi al adi 'tubə-dé kɔgi dɔrɔ-ti. ⁹ †D'osi ndəngrə Dragɔ lé d'ilə-é, ę kí to bugə li, kí 'ba-é Sú rəm, Satɔ rəm, kí to njəkədi dow-je kí dɔnangi-ti nè lay lé d'osi-é d'ilə-é dɔnangi-ti nè nati kì malayka-je liə.

¹⁰ Beba m'oo ndi dow ba boy dɔrɔ-ti panè:
Kaglo kaji ree ngá!
kaglo tógi, kì kɔbe lə Lubə lə-ji ree ngá!
Bá kaglo tógi lə Kristi‡ ree ngá!
Kdotalə njəkiləta do ngankɔ-ji-je-ti kí njəkadmę
lé,
d'osi-é d'ilə-é nangi ngá!
Njəkilə ta do-dé-ti nɔ Lubə-ti ndo-je kì kada-je
lé, d'osi-é d'ilə-é ngá.

¹¹ Ngankɔ-ji-je 'təti-é rɔ kì takul məsi Ngonbati rəm, kì takul ta lə Lubə kí de 'pa d'adi dow-je rəm, bá de 'bəl rɔ-dé al, adi lé asi kəm koy kàrè jè d'oy-né. ¹² Gin-é kin bá kadi səi dɔrɔ-je 'rai rɔnəl ə kadi səi njəkisi dɔrɔ-ti-je 'rai rɔnəl tɔ! Tuji à kusi dɔnangi-ti kì do babo-ti! Kdotalə Sú risi nangi kì rɔ-si-ti nɔ, kì wɔngi mę-é-ti nji-nji, ę gə kí kaglo liə nɔy nde bè.

† **12:6** 12:6 Ndo kí budɔgi gidi-é joo kì kɔrmekę lé to nɔy kɔrso gidi-é joo, adi to bal mutə kí nɔy mekę ('Ndó Ntd 11:2; 12:14).

† **12:7** 12:7 Jud 1:9 † **12:9** 12:9 Luk 10:18 ‡ **12:10** 12:10 Kristi lé kɔr mę-é to dow kí Lubə mbəti-é.

13 Loki Dragḡ oo kí d'osi-é d'ilə-é donangi-ti lé, ɛ ngodi go dené kí oji ngon kí dingəm lé to. 14 Beba d'adi dené lé bagi soro kí boy joo kadi i ɔw-né diləlo-ti kəl lo-ti liə, lo-é-ti kin bá d'a kadi-é né uso-ti bal mutə kì n̄ay mekeḤ kadi isi say kì li lé. 15 Rəmə li lé ungi man ta-é adi titi-n̄a kì man ba bè go dené-ti lé, kdɔ kadi man ində dené lé ɔw siə. 16 Ngà nangi ra kì dené lé; beba man ba kí dragḡ ungi kì ta-é lé, nangi teḡ ta-é ɔr njɔti. 17 Wɔngi ra Dragḡ do dené-ti lé, adi ɔw ilə rɔ do ndəgi gin koji-ti liə, kí 'to njétəl rɔ-dé go ndukun-je-ti lə Lubə rəm, njéka do ta-ti lə Jēju rəm to.

18 Dragḡ lé ɔ taá do yangra-ti ta babo-ti.

13

Ta kí sobi do da kí teḡ dan babo-ti

1 †Go-ti rəmə, m'oo da káre teḡ dan babo-ti, gaji-é ra doḡi ə do-é ra siri, gaji-é-je kí doḡi kinlé ngan jɔgi ngar tò-ti lay bá do-é-je kí siri lé kàrè 'ndàngi ri-je-ti káre káre lay 'pa-né ta kɔbi do Lubə-ti. 2 Da kí m'oo-é lé, tan̄a kì kàgì bè, nja-é boy tan̄a kì nja da tɔ kí ri-é lə Ursi ə ta-é tan̄a kì ta bɔl bè to. Dragḡ adi-é tógi, kì kalikɔbe, bá adi-é kɔbe kí nḡa rəm to. 3 Loki m'oo do-é-je lé rəmə, toki né kí do-é káre ingə dò kí asi koy bè, ngà dò lé bá təl idi. Dow-je kí donangi-ti nè lay ya da kinlé, ɔr ndil-dé adi d'ungi-n̄a go-é-ti. 4 De d'osi do-dé nangi n̄ə Dragḡ-ti kdotalə ɛ adi kɔbe

Ḥ 12:14 12:14 Bal mutə kì n̄ay meke lé to n̄ay korsɔ gidi-é joo ('Ndó Ntd 11:2; 12:6) † 13:1 13:1 Ntd 17:3,7-12

dá lé, bá d'osi dɔ-dé nangi n̄̀ d̄̀-ṭi lé 'panè: Ná bá tana k̄̀ d̄̀ kin wa? Ə ná asi rɔ siə wa?

⁵ D̄̀ lé d'adi-é tarəbi kadi pa-né ta-je kí nga-nga rəm, kadi pa-né ta kɔbi-je dɔ Lubə-ti rəm, bá d'adi-é tógi kadi ra-né kullə n̄̀y kɔrsɔ gidi-é joo rəm tɔ. ⁶ Rəmə ɛ t̄̀ ta-é kɔ pa-né ta kɔbi-je dɔ Lubəti rəm, kɔ pa-né ta-je kí maji al maji al dɔ ri-é-ti rəm, dɔ kəy-ti liə rəm, bá dɔ njékisi dɔr̄̀-ṭi rəm tɔ. ⁷ D'adi-é tarəbi kɔ kadi rɔ-né k̄̀ njékaa njay-je ə t̄̀-ti-dé rɔ. Ə d'adi-é tógi dɔ gin koji-je-ti lay kí d̄̀nangi-ti nè rəm, dɔ gin dow-je-ti lay kí nd̄̀ta lə-dé t̄̀ gay-gay rəm tɔ. ⁸ Beba dow-je kí d̄̀nangi-ti nè lay kí d'a k̄̀si dɔ-dé nangi n̄̀ d̄̀-ṭi lé, to d̄̀ kí lo kində gin d̄̀nangi-ti n̄̀* ya ri-dé goto m̄̀ m̄̀bete kiskəm-ti lə Ngonbati kí nd̄̀ki 'tɔl-é kinlé.

⁹ Dow kí m̄̀bi-é t̄̀ rəmə kadi oo-né ta kin: ¹⁰ Kinə t̄̀ kadi dow ɔw be bə-ti lé, à kow be bə-ti ya. Kinə t̄̀ kadi dow oy yo kiyəɔ lé, d'a tɔl-é k̄̀ kiyəɔ ya tɔ. ɛ kin bá to lo t̄̀ji kuwə rɔ nga, k̄̀ lo t̄̀ji kadm̄̀ lə njékaa njay-je.

Ta kí sɔbi dɔ d̄̀ kí t̄̀ d̄̀nangi-ti

¹¹ Go-ti rəmə, m'oo d̄̀ kí rangi t̄̀ d̄̀nangi-ti b̄̀y. D̄̀-é lé ḡ̀ji-é ra joo titi ḡ̀ji ngonbati b̄̀ ə pa ta titi Dragɔ b̄̀.

¹² ɛ ra kullə k̄̀ tógi-je lay kí d̄̀ kí d̄̀s̄̀y ɔw-né lé, takəm-é-ti rəm, bá ində tógi dɔ d̄̀nangi-ti, k̄̀ dɔ dow-je-ti kí d̄̀nangi-ti nè lay adi d'osi dɔ-dé nangi n̄̀ d̄̀-ṭi kí d̄̀s̄̀y kí ingə d̄̀ kí asi koy bá t̄̀l idi lé. ¹³ D̄̀ kí gogi nè kinlé, ra né-je kí t̄̀ b̄̀l

* **13:8** 13:8 K̄̀r m̄̀-é kí rangi b̄̀y: Ngonbati bá 'tɔl-é lo kində gin d̄̀nangi-ti n̄̀.

ṅa sar, e adi pər i dora-ti usi donangi-ti takəm dow-je-ti. ¹⁴ Da-é kinlé ur dow-je kí donangi-ti nè wale kì né-je kí tò bəl-bəl kí d'adi-é tarəbi rané takəm da-ti kí doṣay lé. Beba e idə-dé kadi 'ra né madi d'adi to takəm da kí ingə dò kiyəro fá təl isi kəm lé. ¹⁵ D'adi-é tógi kadi gosi-né né kí 'ra d'adi to takəm da kí doṣay lé, kdo kadi pa ta rəm, kadi təl dow-je lay kí d'a mbati kosi do-dé nangi nḡ-é e-ti kí to takəm da kí doṣay lé. ¹⁶ Beba e ra adi ngan dow-je kì dow-je kí boy, njénékingə-je kì njéndoo-je, dow-je kí 'to bə-je al kì bə-je lay ya d'ijə-dé ndaji jikol-dé-ti əse nati nḡ-dé-ti. ¹⁷ Ə dow kí ndaji kí tò kì ri da lé əse kər né kí e fá to ri-é, goto ro-é-ti lé, à ndogi né al rəm, fá à rabi né al rəm to.

¹⁸ Lo kí kadi dow ow kì gosi do-ti ɔn: Dow kí to njénégə rəmə, kadi dowbé ra kər né kí sobi do da lé. Kdo ta lə to kər né kí sobi do dow ə kər-é to bumeke kì kormeke gidi-é meke (666).

14

Ta kí sobi do Ngonbati kì dow-je kí d'ugə do-dé

¹ †Loki m'oo lo rəmə, m'oo Ngonbati a do mbal siyɔ-ti, ə m'oo dow-je budɔgi lo bu kì kərsɔ gidi-é sɔ kí 'ndangi ri-é, kì ri Bəbi-é nati nḡ-dé-ti d'a nati kì Ngonbati lé to. ² Rəmə m'oo ndi dow ba dora-ti titi-ṅa kì ká man-je kí boy kí tal bum-bum bè rəm, fá titi-ṅa kì ndi kí ndangi kì tógi-é ṅa rəm, fá ndi dow kí m'oo lé, ba titi-ṅa kì kunduməngrə-je kí njékində-é-je d'isi d'ində kin bè rəm to. ³ Dowbé-je kinlé, d'a nḡ kalikobe-ti, kì

† 14:1 14:1 Ntd 7:3

takəm njékisi kəm-je-ti kí sɔ, kì takəm 'ngatógi-je-ti d'a d'usi pa kí sigi. Pa-é kinlé, dow kí rangi à kasi ndó al, ngà dow-je kí budɔgi lo bu kì kɔrsɔ gidi-é sɔ kí Ngonbati gangi do-dé donangi-ti kin ya bá d'a ndó.

⁴ Dɛ kin bá 'to dow-je kí 'ra kaya kì dené-je al, kdɔtalə dɛ 'gə dené al. Dɛ d'un go Ngonbati lo lay kí ɔw-ti. Ngonbati gangi do-dé dan dow-je-ti adi 'này kì kandi né kí dɔsɔy kí d'adi Lubə rəm, d'adi Ngonbati rəm. ⁵ Dɛ d'ədi ta nja káre al, adi 'to dow-je kí ta goto do-dé-ti.

⁶ Go-ti, m'oo malayka kí rangi bəy nar kàdi dɔra-ti. Ẹ ɔw kì Poyta kí Maji kí à tò sartagangi kdɔ kadi ilə mbe-é adi dow-je kí donangi-ti nè, adi to gin dow-je lay kí donangi-ti nè, kì dow-je lay kí ndɔta lə-dé tò gay-gay rəm tɔ. ⁷ Malayka lé pa ta kì ndi-é kí boy panè: 'Bəli Lubə ə ɔsi gají-é, kdɔ kaglo kí ɛ à gangi-né ta lé ree ngá. Ɔsi do-si nangi nɔ Njèra dɔra-ti kì donangi, Njèra babo kì kəm kɛnɛnɛ-je.

⁸ †Malayka kí njèkungi-ti joo un go malayka kí kete lé panè: Babilɔn usi ngá boo! Ẹ usi boo! Babilɔn bebo kí boy lé usi boo! Ẹ bá adi kaya ra-é kí nɔ gin dow-je kí gay-gay d'ay titi-nɔ kì yibi bè.

⁹ Malayka kí njèkungi-ti mutə un go malayka-je kí joo kete lé pa ta kì ndi-é kí boy panè: Kinə dow madi ɔsi do-é nangi nɔ da-ti lé rəm, nɔ né-ti kí to takəm-é rəm, bá d'ijə ndaji nati nɔ-é-ti əse ji-é-ti lé, ¹⁰ ɛ kàre à kay yibi nduu wɔngi lə Lubə kí to yibi kí do rɔ-é doy kí d'ungi mɛɛ kobi

† 14:8 14:8 Ntd 18:2

wongì-tì lə Lubə tɔ. Dowbé à kingə kò dan pər-tì, kì dan yalpər-tì takəm malayka-je-tì kí d'aa njay, kì takəm Ngonbatì-tì. ¹¹ Kì do ɓal-ɓal ya kò lə-dé à kosi go-nə go-nə titi-nə kì sapər kí suu luki-luki kin bè. Dow-je kí njəkosi do-dé nangì nò da-tì, kì nò né-tì kí to takəm-é rəm, ɓá dow kí rá-rá kí ri da lé ɓá d'ijə-né ndajì rɔ-é-tì lé, lo taakoo lə-dé goto, ndɔɔ rəm, kada rəm.

¹² E kin ɓá to lo toji kuwə rɔ ngə lə njékaa njay-je kí 'to njétəl rɔ-dé go ndukun-je-tì lə Lubə, kí 'to njéka do mɛḡ-dé-tì kí d'adi Jeju.

¹³ Rəmə m'oo ndi dow ɓa dɔra-tì idə-m panè: I 'ndàngì ta kin: Kí ngosnè-tì kin ya dow-je kí 'nam kàdì 'Babe-tì ɓá d'oy lé, 'to njénékumə-je. Oiyoy, Ndil kí aa njay pa bè, kɔɔ kadi 'taa koo ta kullə-je-tì lə-dé, kɔɔ ta lə kullə-je lə-dé dan go-dé.

¹⁴ Lokì m'oo lo rəmə, m'oo kilndi kí nda ə m'oo dow kí tanə kì Ngon lə dow bè isi do kilndi-tì lé; jɔgi ngar kí 'ra kì lɔr tɔ do-é-tì ə uwə ngɔrɔngi kí atì jì-é-tì. ¹⁵ Malayka kí rangì teḡ mɛḡ kəy-tì lə Lubə pa ta kì njəkisi do kilndi-tì lé, kì ndi-é kí boy panè: 'Ulə ngɔrɔngi lə-i ijə-né ko, kɔɔtalə ko kí dɔnangi-tì ɔr mir-mir adi nɔy kijə-é ree ngá. ¹⁶ Beɓa njəkisi do kilndi-tì ulə ngɔrɔngi liə lé dɔnangi-tì rəmə, ko kí dɔnangi-tì toki kijə.

¹⁷ Malayka kí rangì teḡ mɛḡ kəy-tì lə Lubə kí dɔra-tì ya ɓəy. E kàrè uwə ngɔrɔngi kí atì jì-é-tì tɔ.

¹⁸ Go-tì, malayka kí rangì kí to njəkow kì tógi do pər-tì teḡ logugi né-tì pa ta kì njəkuwə ngɔrɔngi kí atì jì-é-tì lé kì ndi-é kí boy panè: 'Ulə ngɔrɔngi lə-i kí atì lé ijə-né kùl nduu-je kí dɔnangi-tì,

kdotalə kandi-é or mir-mir ngá. ¹⁹ Beba malayka lé, ulə ngorɔngi liə kì dɔnangi-ti ijə-né nduu kí dɔnangi-ti ungi meḡ né mbore man nduu-ti kí boy kí wɔngi lə Lubə kí n̄a tò meḡ-é-ti. ²⁰ † Mbore nduu meḡ né mbore man nduu-ti lé gidi bebo-ti ndaa-ti. Rəmə məsi tal-ti bul-bul uwə jəm ta sində taá nè jimm ə tati-é à kasi kilometrə bumutə je bè.

15

Kò-je kí gin siri

¹ Bəy bá m'oo nékoji kí rangi kí tò bəl kí maji koo meḡ dɔra-ti, adi to malayka-je siri kí d'uwə kò-je kí gin siri ji-dé-ti, ə to sɔy kò-je kí Lubə à kində-né ngangɪ wɔngi liə. ² Go-ti, m'oo né kí tana kì babo kí ndɔy ngilingi-ngilingi titi kɔsi kí 'pote nati kì pər bè, ə njétəti rɔ da, de kì né kí to takəm-é rəm, kɔr né kí ɔw nati kì ri-é lé d'a taá dan babo-ti kí ndɔy ngilingi-ngilingi lé. De d'uwə kunduməngrə-je lə Lubə ji-dé-ti, ³ d'usi-né patóy lə Moiyiji kí ngonnjèkullə lə Lubə, kì patóy lə Ngonbati 'panè: 'Babe Lubə kí njètógi-je lay! Kullə ra-i-je tò bəl-bəl rəm, maji koo rəm; kojra-je lə-i to kojra-je kí njururu rəm, kojra kí togrɔ-ti rəm; i to ngar lə gin dow-je lay. ⁴ 'Babe, n̄a bá à bəl-i al əse n̄a bá à kɔsi gaj-i al wa? Kdo i ya kì kár-i-rè bá aa njay-njay. Gin dow-je lay ya d'a ree kdo kɔsi dɔ-dé nangi n̄ə-i-ti, kdotalə dow-je lay d'oo kí kullə ra-i-je tò njururu.

⁵ Go né-je-ti kinlé, m'oo kəy lə Lubə meḡ dɔra-ti rəmə, ta-é toki teḡ adi m'oo kəy kí 'ra kì kubi kí

† 14:20 14:20 Ntd 19:15

to lo kingə-nə kì Lubə ɔ mɛɛ-é-ti. ⁶ Malayka-je kí siri kí d'uwə kɔ-je kí gin siri ji-dé-ti lé, 'teḡ mɛɛ kəy-ti lə Lubə kì kubi kí nda mbəy-mbəy ə ndɔy ngilingi-ngilingi rɔ-dé-ti rəm, fá 'dɔɔ bədi-dé kì nda dɔɔ bədi kí 'ra kì lɔr rəm tɔ. ⁷ Kí káre dan njékisi kəm-je-ti kí sɔ lé adi malayka-je kí siri lé kobi lɔr-je siri kí wɔngi lə Lubə kí to njékisi kì dɔ bal-bal rusi. ⁸ Rəmə riba, kì tógi lə Lubə ra adi sapər rusi mɛɛ kəy liə, adi dow à kasi kɔw-ti al ya sar kadi kɔ-je kí gin siri kí malayka-je kí siri d'uwə ji-dé-ti kinlé ində-né ngangí-é.

16

Kobi-je kí siri kí sɔbi dɔ wɔngi lə Lubə

¹ Go-ti, m'oo ndi dow ba boy mɛɛ kəy-ti lə Lubə ə idə malayka-je kí siri lé panè: Wɔngi lə Lubə kí tò mɛɛ kobi-je-ti kí siri kinlé, ɔwi 'mbəli dɔnangi-ti!

² Malayka kí dɔsɔy ɔw mbəl wɔngi kí mɛɛ kobi-ti liə dɔnangi-ti rəmə, dɔ basrangí kí tò bəl ə to nɔ usi dɔ dow-je-ti kí d'ow kì kɔr né lə dɔ rəm, fá d'osi dɔ-dé nangi nɔ né-ti kí to takəm-é rəm tɔ.

³ Malayka kí njékungi-ti joo mbəl wɔngi kí mɛɛ kobi-ti liə dan babo-ti adi babo təl məsi kí titi-nɔ kì məsi dow kí oy bè, adi né-je lay kí d'isi dan babo-ti lé d'oy.

⁴ Malayka kí njékungi-ti mutə mbəl wɔngi kí mɛɛ kobi-ti liə dan ba-je-ti, kì kəm kənɛnɛ-je-ti adi təl məsi. ⁵ Rəmə m'oo ndi malayka kí ɔw kì tógi dɔ man-je-ti panè: I 'to njèra né kí njururu, 'to njékisi low nɔ rəm, 'isi bone rəm, i

'aa njay-njay bá 'gangi-né ta-je kinlé bè. ⁶ Kdo de d'ungi məsi njékaa njay-je kì njépata-je kí ta-i-ti nangi, ə i 'adi-dé məsi d'ay tɔ; to tó-é kadi d'ay ya. ⁷ Ə m'oo ndi dow logugi né-ti panè: Oiyó, 'Babe Lubə kí Njètógi-je lay, ta-je lə-i kí i 'gangi lé, i 'gangi gangi kí tɔgrɔ-ti rəm, tò njururu rəm tɔ.

⁸ Malayka kí njèkungi-ti sɔ mbəl wɔngi kí mee kɔbi-ti liə dɔ kàdì-ti; d'adi-é tarəbi kadi adi pər ɔ̃ dow-je. ⁹ Ə dow-je lé, kunji pər kí tungə pil-pil ya nətì-dé kərim-kərim. Bè ya kàrè, de 'mbati kiŋə panjiyè-dé-je kí maji al kɔgi kulə-né riba dɔ Lubə-ti rəm, bá 'pa ta kí maji al dɔ ri Lubə-ti kí ɔw kì tógi dɔ kɔ̃-je-ti kinlé rəm tɔ.

¹⁰ Malayka kí njèkungi-ti m̃i mbəl wɔngi kí mee kɔbi-ti liə dɔ kalikɔbe-ti lə dɔ lé. Lo ndul kɔbe-ti liə ndi-ndi; né kí to ra dow-je adi 'tɔ ngangì-dé mægəgə-mægəgə. ¹¹ Ə de 'pa ta kɔbi dɔ Lubə-ti kí dɔrɔ-ti, kdɔtalə né-je kí to kí ra-dé lé rəm, kdɔtalə dɔ basrangi-je kí uso-dé rəm; bè ya kàrè kullə ra-dé-je kí maji al lé de 'tusi d'inə kɔgi al.

¹² Malayka kí njèkungi-ti meke mbəl wɔngi kí mee kɔbi-ti liə dan ba-ti kí boy kí ri-é lə Eprati rəmə ii lay, bè kdo kadi inə rəbi adi ngar-je kí d'a k̃i lo kubə kàdì-ti. ¹³ Go-ti, m'oo ndil-je kí maji al mutə kí titi-nɔ̃ kì jè-je bè 'teę ta Dragɔ-ti, kì ta dɔ-ti, bá ta njèkədi ta-ti kí njèba rɔ-é njépata kí ta Lubə-ti tɔ. ¹⁴ Ndil-je kí maji al kinlé, 'to njéra nékɔji-je rəm, njèkɔw rɔ ngar-je-ti kí dɔnangi-ti nè lay, kdo kəw-dé nati kdo ta lə rɔ kí à tò mee ndɔ-ti kí boy lə Lubə kí Njètógi-je lay.

15 †'Babe panè: 'Oo, m'a ree titi-nā kì njèbogi bè. Dow kí njèkisi kəm do rɔ-é-ti ə to njèngəm kubi-je liə kɔ kadi njiyə kuti-é dum kadi d'oo rɔsɔl liə al bá to njènékumə!

16 Ndil-je kí maji al lé, 'kəw ngar-je nati lo-ti kí 'ba-é Armagedɔ kà ta Əbrə.

17 Malayka kí njèkungi-ti siri mbəl wəngi kí mɛḡ kɔbi-ti liə dan yól-ti. Ndi dow ba boy mɛḡ kəy-ti lə Lubə kalikɔbe-ti liə panè: Ngangi-é ya ngá én! 18 †Go-ti, ndi təl rəm, ndi ndàngi rəm, ndi dow-je ba rəm, dɔnangi yəki yəki kí low nɔ kí dow-je d'isi-né dɔnangi-ti nè kin ya, dow oo gā-é nja káre al bəy. 19 Bebo gángi rɔ-é lo mutə. Bebo-je lə gin dow-je lay ya usi, ə mɛḡ Lubə ole do Babilɔn-ti kí to bebo kí boy, kɔ kadi adi-é ay yibi nduu kí toji wəngi liə kí nā kí tò mɛḡ kɔbi-ti. 20 †Dɔnangi-je kí dan ba-ti, kì mbal-je 'goto lay. 21 †Kɔsi-je kí boy-boy kí ɔy nā i dɔrɔ-ti tusi do dow-je-ti. Kò kí kɔsi adi dow-je kinlé ra adi 'pa ta kɔbi do Lubə-ti, kɔtələ kò kinlé to kò kí tò bəl nā.

17

Ta kí 'gangi do bebo Babilɔn-ti

1 Go-ti rəmə, malayka-je kí siri kí d'uwə kɔbi siri ji-dé-ti lé, m'oo ɛ kí káre dan-dé-ti ree idə-m panè: 'Ree nè bè, m'a kɔji-i ta kí toki gangi do gɔkaya-ti kí isi do man-je-ti kí boy kin kadi-i 'oo. 2 Ngar-je kí dɔnangi-ti d'ungi-nā do-é-ti 'ra

† 16:15 16:15 Mat 24:43,44; Luk 12:39,40; Ntd 3:3 † 16:18 16:18 Ntd 8:5; 11:13,19 † 16:20 16:20 Ntd 6:14 † 16:21 16:21 Ntd 11:19

siə kaya, fá kaya liə ya to né kay kí dow-je kí dɔnangi-ti nè d'ay d'adi ra-dé kí yibi-ti.

³ †Ndil kí aa njay ree dɔ-m-ti ə malayka lé un-m ɔw sə-m diləlo-ti, rəmə m'oo dené kí isi dɔ dɔ-ti madi kí kər bir-bir bè, ri-je kí 'pa-né ta kɔbi kì Lubə rusi rɔ-é ripi-ripi; dɔ-é ra siri ə gaji-é ra dɔgi. ⁴ Dené-é kinlé, ulə kubi kí kər yəl-yəl kí là-é n̄a rɔ-é-ti, fá mɔne mbuu kì 'ningó lɔr-je, kì ər-je kí maji-maji, kì məkɔsi-je. Ǝ uwə kɔbi kí 'ra kì lɔr ji-é-ti; kɔbi kinlé, nékɔbi-je, kì né-je kí tò n̄e takəm Lubə-ti kí to kullə ra dené kinlé rusi m̄eḡ-é n̄ji-n̄ji. ⁵ 'Ndàngi ri kí kɔr m̄eḡ-é tò lo bɔyɔ-é-ti nati n̄ɔ-é-ti 'panè: Babilɔn kí boy lé to kɔ dené-je kí njéra kaya rəm, fá to kɔ dow-je kí dɔnangi-ti nè kí 'to njéra nékɔbi-je rəm to. ⁶ Dené kinlé məsi njékaa njay-je, kì məsi njékɔr Poyta-je lə Jeju kadi dow-je d'oo ra-é yibi-ti adi m'oo. Loki m'oo-é bè lé, ndil-m teḡ say.

⁷ Beba malayka lé pa sə-m panè: 'Adi ndil-i teḡ say bè kdɔ ri wa? M'a kidə-i ta kí tò lo bɔyɔ-é-ti kí sɔbi dɔ dené kin rəm, kí sɔbi dɔ dɔ kí dɔ-é ra siri ə gaji-é ra dɔgi kí dené kin isi dɔ-é-ti lé kadi-i 'oo rəm to. ⁸ †Dɔ kí i oo-é kinlé, kete isi, ngà ngosnè goto. Ǝ à teḡ bolebe-ti kí sɔy-é goto kisi kow kì lo tujji-ti, ə dow-je kí dɔnangi-ti nè kí lo kində gin dɔnangi-ti n̄u ya ri-dé toki 'ndàngi m̄eḡ mbete kiskəm-ti al lé, loki d'a koo dɔ lé rəmə, ndil-dé à teḡ say kdɔtalə ndɔki isi, ə ree goto, rəmə təl teḡ a b̄əy.

⁹ Lo kí kadi dow ɔw kì négə kì gosi dɔ-ti ɔn: Dɔ-je kí siri lé to mbal-je kí siri kí dené lé isi dɔ-

ti, ¹⁰ bá to ngar-je siri ya to. Dan ngar-je kí siri lé, de kí m̀i k̀ɔbe ɔr ji-dé-ti ə e kí káre isi ÷ be nè bəy ə e kí káre k̀ɔbe liə ree al bəy. Loki k̀ɔbe liə à ree lé, e à k̀ɔbe kaglo n̄a al. ¹¹ Ə d̄a kí kete isi bá ree goto kinlé, e ya to ngar kí njèkungi-ti jin̄ay joo rəm, bá e to kí káre dan ngar-je-ti kí d̄osay kí siri lé rəm to; ə isi ɔw k̀i lo tuji-ti.

¹² Gaji d̄a kí d̄ogi kí i oo kinlé to ngar-je kí d̄ogi kí de d'÷ be al bəy, ngà d'a kingə tógi k̄d̄o k̀ɔ-né be nati k̀i d̄a lé dan k̀adi-ti káre-rè. ¹³ De lay ya k̄jra lə-dé ra káre-rè, r̄onḡa lə-dé k̀i tógi lə-dé lé d'a ra-né kullə lə d̄a lé. ¹⁴ De d'a r̄o k̀i Ngonbati, ngà Ngonbati à t̄eti-dé r̄o k̄d̄otalə Ngonbati lé, to 'Babe lə 'babe-je rəm, bá to Ngar lə ngar-je rəm to; ə de kí Lubə ba-dé, mb̄eti-dé, kí 'to dow-je liə kí t̄oḡr̄o-ti kí d'̄a nati k̀i Ngonbati lé, d'a t̄eti-dé r̄o to.

¹⁵ Malayka lé t̄əl idə-m panè: Man-je kí i oo bá dené kí njèkaya isi d̄o-ti kinlé, to gin dow-je lay kí d̄onangi-ti nè, k̀i gin dow-je kí nd̄ota lə-dé t̄o gay-gay. ¹⁶ Gaji d̄a kí d̄ogi kí i oo kinlé, de k̀i d̄a lé d'a k̄osi dené kí njèkaya lé k̀i ta, k̄d̄o taa né-je liə lay ə kiñə-é kuti-é dum, d'a kuso d̄a-é ə d'a ró singə-é p̄ər ruki-ruki. ¹⁷ K̄d̄otalə Lubə ra kullə m̄eḡ-dé-ti k̄d̄o kadi 'ra k̄jra liə rəm, kadi k̄jra lə-dé ra káre-rè, r̄əmə d'a ra kullə k̀i tógi k̀ɔbe lə-dé kadi d̄a lé sar kadi ta-je kí Lubə pa lé né-é ra né.

¹⁸ Ə dené kí i oo-é kinlé, to bebo kí boy kí ÷ be d̄o ngar-je-ti kí d̄onangi-ti nè.

Kusi læ bebo Babilɔn

¹ Go né-je-ti kinlé, m'oo malayka kí rangi kí ɔw k̀i tógi kí ɲa i dɔra-ti ree ə ree liə ndógi lo dɔnangi-ti nè. ² †E pa ta k̀i ndi-é kí boy panè: Babilɔn usi ngá boo! E usi boo! Babilɔn bebo kí boy lé usi boo! E təl to lo kisi ndil-je kí maji al, to lo mbɔ-ɲa læ ndil-je lay kí njéra né maji al, bá to lo mbɔ-ɲa læ yəl-je lay kí 'tò ɲe takəm Lubə-ti adi 'nəl Lubə al. ³ Kdo gin dow-je lay d'ay kaya ra-é kí ɲa kin titi yibi bè; ngar-je kí dɔnangi-ti nè 'ra siə kaya ə njéragati-je kí dɔnangi-ti nè kàrè d'ingə né ɲa k̀i takul né-je liə kí maji-maji kí ɲa kin rəm tɔ.

⁴ Go-ti, m'oo ndi dow kí rangi dɔra-ti panè: Dow-je læ-m, 'teɛ̀i mɛɛ-é-ti kɔgi kdo kadi indəi rɔ-si nati siə mɛɛ majal-je liə kin al rəm, bá kadi ingə-i kɔ-je liə kin al rəm tɔ. ⁵ Kdo majal-je liə mbɔ-ɲa k̀i do-ɲa-ti do-ɲa-ti sar teɛ̀ dɔra-ti ə mɛɛ Lubə ole do né ra-é-je-ti kí njururu al. ⁶ 'Rai-é titi kí e ra-né dow-je ə kullə ra-é-je kí maji al maji al kinlé ugəi-é nja joo-joo! Kobi kí e ungi né mɛɛ-é-ti adi dow-je lé, ungi mɛɛ-é-ti adi-é nja joo. ⁷ Gangi-é kí e ɔsi-né gaji rɔ-é rəm, isi-né dan maji-ti kí ɲa kinlé, ya adi-é-né kɔ rəm, adi-é ndingə-né ndoo rəm tɔ! Babilɔn lé pa mɛɛ-é-ti panè: Mə m'isi kisi ngar kí dené bi m'to njəngɔwkoy al rəm, bá mə m'a ndingə ndoo nda al rəm tɔ. ⁸ Gin-é kin bá mɛɛ ndɔ-ti kí káre-rè ya kɔ-je kin à ree-né do-é-ti adi to koy rəm, kuwəndoo rəm, bobo rəm, bá pər à ró-é ruki-ruki rəm tɔ. Kdo 'Babe Lubə kí njəgangta do-é-ti lé to njètógi.

† 18:2 18:2 Ntd 14:8

⁹ Ngar-je kí donangi-ti nè lay kí njéra siø kaya-je, kì njékisi siø dan maji-ti kí nḡ kinlé, loki d'a koo sapər kí à ró-é lé rəmə, d'a nḡ rəm, bá d'a ndingə rɔ-dé kɔɔ ta liə rəm tɔ. ¹⁰ Ngar-je lé, d'a bəl kɔ-je kí teḡ do-é-ti lé, adi d'a kḡ ngərəngi bá d'a panè: Tuji kí ban é tanḡ bè! Tuji kí ban é tanḡ bè! Babilɔn bebo kí boy! Bebo kí njètógi! Dan kàdì-ti kí káre-rè ya 'gangi ta do-i-ti bè wa!

¹¹ Ə njéragati-je kí donangi-ti nè kàrè 'nḡ ə 'ndingəndoo kɔɔ ta liə, kɔɔ dow kí njəndogi sə-dé né gati-je lə-dé goto. ¹² Né gati-je lə-dé lé to lɔr-je, kì là-je, kì ər-je kí maji-maji, kì mædkɔsi-je, kì kubi kí ndɔy ngilingi-ngilingi, kì kubi kí kər yəl-yəl kí là-é nḡ, kì kubi kí 'ba-é sua, kì kubi kí kər bir-bir, kì kagi-je lay kí ətì maji-maji, kì né-je lay kí 'ra kì ngangì kədi, kì né-je lay kí 'ra kì kagi-je kí maji-maji, kì 'ningókasi-je, kì ngowla-je, kì ər kí 'ba-é marbrə-je, ¹³ kì nduji kagi kanəl-je, kì nɔkagi-je kí ətì maji-maji, kì ubi-je kí ətì maji-maji, kì dukan-je, kì man nduu-je, kì ubi-je, kì nduji-je, kì gemə-je, kì mangi-je, kì bati-je, kì sində-je, kì pusi rɔ-je, bá dow-je ya kàrè 'to négati-je lə-dé rəm adi to bə-je, kì dow-je kí d'uwə-dé ta rɔ-ti. ¹⁴ Né-je kí kəmnda-é ra-i ra-i lé, ɔr rɔ-é ḡ ngərəngi sə-i, né-je kí maji-maji, kì né-je kí ndɔy-ndɔy lé goto lay rɔ-i-ti, dow à kingə gogi ndḡ al ngá. ¹⁵ Njéragati-je kí d'ingə né kì takul-é lé d'a bəl kɔ-je kí teḡ do-é-ti adi d'a kḡ ngərəngi bá d'a nḡ ə d'a ndingəndoo ¹⁶ panè: Tuji kí ban é tanḡ bè! Tuji kí ban é tanḡ bè! Bebo kí boy kí d'ulə-é kubi kí ndɔy ngilingi-ngilingi, kì kubi kí kər yəl-yəl kí là-é nḡ, kì kubi kí kər bir-

bir rəm, bá 'ra-é kì lər-je, kì ər-je kí maji-maji, kì mædkosi-je d'adi mɔne lé ya ɛn wa! Dan kàdì-ti kí káre-rè ya nékingə kì n̄a kinlé tuji lay bè wa! ¹⁷ Njékuwə ngow bato-je, kì njékow mba dan bati, kì njérakullə mee bato-ti, kì njéra kullə dan babo-ti-je d'a ngərəngi-ngərəngi.

¹⁸ Loki d'oo sapər kí ɔ̀ bebo lé rəmə, d'ilə bəbi ndi-dé nangi 'panè: 'Bebo kí rá bá titi-n̄a kì bebo kin wa? ¹⁹ Dɛ 'nɔ, d'oy 'babur kì do-dé-ti do-dé-ti 'ndingə-né ndoo ə 'nɔ 'panè: Tuji kí ban é tan̄a bè! Tuji kí ban é tan̄a bè! 'Bebo kí boy kí njébatō-je lay, d'ingə né kì takul kisi dan maji-ti liə lé, dan kàdì-ti kí káre-rè ya təl diləlo bè wa!

²⁰ I dɔr̄a, 'ra rɔnəl kɔɔ ta liə! Ə səi njékaa njay-je, njékowkulə-je, kì njépata-je kí ta Lubə-ti kàrè 'rai rɔnəl! Kɔɔtalə Lubə gangta do-é-ti, kɔɔ né kí maji al kí ɛ ra sə-si.

²¹ Beba malayka káre kí njètógi un ər kí boy kí titi-n̄a kì mbal kusi né bè ya bi ilə dan babo-ti ə panè: Gangi-é kin ya d'a surə-né Babilɔn bebo kí boy kilə-é rum nangi ə dow à koo-é gogi al ya sar. ²² Dow à koo ndi njékində kunduməngrə-je, kì ndi gosi-je, kì njékay nal-je, kì njékɔl mbanga-je, mee be-ti lə-i al ngá. Kɔɔdi káre ya kàrè à goto be lə-i rəm, dow à koo ká mbal kusi né al rəm, ²³ dow à koo pər lampi ndógi al rəm, bá dow à koo ndi dingəm-je kì ne-é al rəm tɔ. Kɔɔtalə njéragati-je lə-i bá 'to dow-je kí boy-boy dɔnangi-ti nè, ə gin dow-je lay kí dɔnangi-ti nè ya i ur-dé wale kì takul kugə-je lə-i rəm, ²⁴ bá məsi njépata-je kí ta Lubə-ti, kì məsi njékaa njay-je, kì məsi

dow-je lay kí 'tijə mindi-dé dɔnangi-ti nè lé d'ingə rɔ-i-ti.

19

Pa-je kí meḡ dɔrɔ-ti, kì taana lə Ngonbati

¹ Go né-je-ti kinlé, m'oo ndi dow bá dɔrɔ-ti boy-boy titi ndi kosi dow-je kí n̄a bè panè:

Alleluya! Kaji, kì riba, kì tógi to kí lə Lubə lə-ji.

² Kdɔtalə ta-je liə kí ɛ gangi lé,

ɛ gangi gangi kí tɔgrɔ-ti rəm, tò njururu rəm;

kdo ɛ gangi ta do dené-ti kí to gɔkaya

kí njétuji dow-je kí dɔnangi-ti kì kaya liə kin rəm, dal ba məsi ngannjékullə-je liə kí dené kinlé tɔl-dé lé rəm tɔ.

³ Ndi kosi dow-je kí n̄a lé, təl ba kí njèkungi-ti joo bəy panè:

Alleluya! Ə bebo kí ɔ̄ pər lé,

sa-é suu luy-luy ya kì do bal-bal.

⁴ Rəmə 'ngatógi-je kí kərjoo gidi-é sɔ, kì njékiskəm-je kí sɔ lé, 'tɔsi məkəji-dé nangi ə d'ɔsi do-dé nangi n̄ə Lubə-ti kí isi do kalikɔbe-ti 'panè: Amən! Alleluya!

⁵ Ndi dow ba do kalikɔbe-ti panè: 'Tóyi Lubə lə-ji! Səi lay kí 'toi ngannjékullə-je liə, səi kí 'bəli-é, səi ngan dow-je kì dow-je kí boy! ⁶ Go-ti, m'oo ndi dow ba titi ndi kosi dow-je kí n̄a bè rəm, ba titi ká man-je kí boy-boy bè rəm, ba titi ká ndi kà ndàngi kì tógi-é n̄a kin bè panè:

Alleluya!

'Babe Lubə lə-ji kí njètógi-je lay lé ində kɔbe liə.

⁷ J'rai rənəl, j'tiləi kole ə j'uləi riba do-é-ti,

kdɔtalə ndo taana lə Ngonbati lé ree

ə ne-é kàrè ra rɔ-é lay rəm tɔ.

⁸ D'adi-é tarəbì kadi ulə kubi kí ndɔy ngilingi-
ngilingi,

kí ndóle kɔy-kəy kí to kubi kí aa njay.

Kdɔtalə kubi kí ndɔy ngilingi-ngilingi lé

tɔjì kullə ra-je kí njururu-njururu lə njékaa njay-
je.

⁹ †Go-ti, malayka idə-m panè: 'Ndàngi ta kin:
Dow-je kí toki ɓa-dé lo nékuso-ti lo taana-ti lə
Ngonbati bá 'to njénékumə-je! Ə təl idə-m ɓəy
panè: Ta-je kinlé, to ta-je kí tɔgrɔ-ti lə Lubə.

¹⁰ Beba m'usi nangi nɔ-é-ti kdɔ kɔsi dɔ-m
nangi nɔ-é-ti, ngà ɛ idə-m panè: «'Oo nè à ra
né kí bə kin! Ma lé m'to madkullə lə-i rəm,
m'to madkullə lə ngankɔ-i-je kí njékadmeḡ kí 'to
njékə dɔ né-ti kí Jeju pa ta dɔ-ti. Lubə bá 'a kɔsi
dɔ-i nangi nɔ-é-ti, kdɔ né-je kí Jeju pa ta dɔ-ti lé
ya ɓá ndɔki Lubə adi njépata-je kí ta-é-ti 'pa tɔ.»

Ta kí sɔbì njèkal sində kí nda

¹¹ Go-ti, m'oo ta dɔrə tò tagra ə m'oo sində kí
nda teḡ. Njèkal sində kinlé ri-é lə Njèra né kí
tɔgrɔ-ti rəm, njépata kí tɔgrɔ-ti rəm. Ɛ gangi ta
njururu rəm, ɓá rɔ liə to rɔ kí njururu rəm tɔ.

¹² Kəm-é ɔ pər bilim-bilim titi-nə kì ndɔ pər bə,
ɔw kì jɔgi ngar-je nɔ-nɔ dɔ-é-ti. 'Ndàngi ri kí dow
kí rangi gə al dɔ-é-ti; to ri kí ɛ ya kì kár-é gə.

¹³ Ɛ ulə kubi kí d'ulə dan məsi-ti. Ri-é lə «ta lə
Lubə.» ¹⁴ Njéɔ-je kí dɔrə-ti d'ulə kubi-je kí ndɔy
ngilingi-ngilingi, kí nda kí to kubi kí aa njay rɔ-
dé-ti d'isi-né dɔ sində-je-ti kí nda-nda ɓá d'un-né

† 19:9 19:9 Mat 22:2,3

go-é. ¹⁵ †Kiyəro kí ati pam teɛ̀ ta-é-ti kdo tol gin dow-je kí gay-gay. Ǝ à kor nɔ̀-dé k̀i gol ngowla ji-é-ti. À mbəjrə kandi nduu meɛ̀ né mbore man nduu-ti kí wɔngi læ Lubə kí to Njətógi-je lay tò meɛ̀-é-ti. ¹⁶ 'Ndangi ri madi kubi kul-ti liə rəm, do bingi-é-ti rəm 'panè: Ngar læ ngar-je ə 'Babe læ babe-je.

¹⁷ Go-ti, m'oo malayka ɔ̀ k̀i nja-é taá meɛ̀ kàdi-ti pa ta k̀i ndi-é kí boy idə-né yəl-je kí njənar dɔɔ-ti taá panè: 'Reei, 'kəwi-nə lo nékuso-ti kí boy læ Lubə. ¹⁸ 'Reei kadi usoi da ngar-je, k̀i da gɔɔ-je, k̀i da dow-je kí njətógi-je, k̀i da sində-je, k̀i da njəkál-dé-je, kadi usoi da dow-je lay ya, dow-je kí 'to bə-je al, k̀i bə-je, k̀i ngan dow-je, k̀i dow-je kí boy.

¹⁹ Go-ti m'oo da lé rəm, m'oo ngar-je kí donangi-ti nè k̀i njéro-je læ-dé 'kəw-nə kdo kow ro k̀i njəkál sində lé, k̀i njéro-je liə. ²⁰ †Rəmə d'uwə da lé rəm, bá njəkəɔta kí njəba ro-é njəpata kí ta Lubə-ti kí ɛ̀ bá to njəra né-je kí tò bəl-bəl takəm da-ti lé kàrè d'uwə-é siə nati rəm to. Né-je kí tò bəl-bəl kí ɛ̀ ra-ra kinlé bá ədi-né dow-je kí ndaji læ da lé tò ro-dé-ti adi de 'to njəkosi do-dé nangi nɔ̀ né-ti kí 'ra d'adi to takəm da lé. Da lé rəm, njəkəɔta kí njəba ro-é njəpata kí ta Lubə-ti lé, joo lay ya d'uwə-dé kəm d'ungidé dan pər-ti kí yal-é tò diki-diki. ²¹ Ndəgi dow-je rəmə, kiyəro kí teɛ̀ ta njəkál sində-ti kinlé ya 'tol-dé adi yəl-je lay ya d'uso da-dé 'ndan ndə-ndə.

† 19:15 19:15 Ntd 14:20 † 19:20 19:20 Ntd 13:1-18

20

Kɔ̀be kí bal budɔ̀gi

¹ Go-ti, m'oo malayka káre ì dɔ̀ra-ti uwə lakere ta bolebe kí sɔ̀y-é goto ji-é-ti rəm, bá uwə sil kí boy ji-é-ti rəm tɔ. ² Ɖ uwə Dragɔ, kí to bugə li, kí to Sú, kí to Satɔ lé dɔ̀o-é kəm bal budɔ̀gi. ³ Ɖ ilə-é bolebe-ti kí sɔ̀y-é goto lé, uti ta-é ə tiŋə ta-é lɔ̀y-lɔ̀y, kɔ̀ kadi ədi gin dow-je kí gay-gay kí dɔ̀nangi-ti nè al ya sar kadi bal kí budɔ̀gi lé asi-né. Go né-é-ti kinlé bá tò kadi d'a kɔ̀r-é kilə-é taá kaglo kí sɛ̀ bè.

⁴ M'oo kalikɔ̀be-je, ə njékisi dɔ̀-ti-je lé d'adi-dé tógi kadi 'gangi-né ta. M'oo dow-je kí 'gangi dɔ̀-dé kɔ̀gi kɔ̀ ta lə Jeju kí 'pa d'adi dow-je rəm, kɔ̀ ta lə Lubə rəm, m'oo dɛ̀ kí 'mbati kɔ̀si dɔ̀-dé nangi ǹ dɔ̀-ti k̀i ǹ né-ti kí to takəm-é lé rəm, bá m'oo dɛ̀ kí 'mbati kadi 'tijə ndaji lə dɔ̀ ǹ-é-ti k̀i ji-dé-ti lé rəm tɔ. Dɛ̀ 'təl d'isi kəm ə d'ɔ̀ be nati k̀i Kristi bal budɔ̀gi. ⁵ Ɖ bá to tɔsi ndəl kində lo teḡ kí dɔ̀sɔ̀y. Ngà ndəgi dow-je kí d'oy lé d'a tɔsi ndəl kində lo teḡ al ya sar kadi bal kí budɔ̀gi lé asi-né. ⁶ Njétɔsi ndəl kində lo teḡ kí dɔ̀sɔ̀y lé bá 'to njénékumə-je; dɛ̀ 'to njékaa njay-je ə koy kí njèkungi-ti joo ɔ̀w k̀i tógi dɔ̀-dé-ti al; dɛ̀ d'a to njégugnə-je lə Lubə, k̀i 'lə Kristi ə d'a kɔ̀be siə nati bal budɔ̀gi.

Kusi lə Satɔ

⁷ Loki bal kí budɔ̀gi kin à kasi lé, d'a kɔ̀r Satɔ dangay-ti kilə-é taá; ⁸ rəmə ɛ̀ à teḡ kɔ̀ kədi gin dow-je kí gay-gay kí kum dɔ̀nangi-ti kí sɔ, adi to

Gogi k̀i Magogi*, k̀do kəw-dé k̀do rɔ-né. Kɔr-dé asi-nɔ̀ k̀i nangra kí ta babo-ti bè. ⁹ De 'teɛ̀, 'taa dɔnangi pəl-pəl, ə d'ilə-nɔ̀ 'gəə do lokisi njékaa njay-je kí to bebo kí Lubə ində dan kəm-é-ti. Rəmə pər i dɔrɔ-ti ya ree ró-dé ruki-ruki. ¹⁰ Sú kí to njəkədi-dé lé, d'ilə-é dan pər-ti kí yal-é tò diki-diki; lo-é kinlé bá dɔ lé de k̀i njəkəɗta kí njəba rɔ-é njəpata kí ta Lubə-ti d'ɔ-ti ə d'a kingə k̀ò ndɔɔ-je k̀i kada-je ya k̀i do bal-bal.

Sɔy ta kí gangi

¹¹ Go-ti, m'oo kalikɔbe kí boy kí nda ə m'oo njəkisi do-ti tɔ. Dɔnangi k̀i dɔrɔ 'goto takəm-é-ti ə lo lə-dé goto ngá. ¹² Ə ngan dow-je, k̀i dow-je kí boy-boy kí d'oy lé, m'oo-dé d'ɔ k̀i nja-dé taá ǹ kalikɔbe-ti ə m'oo mbete-je kí dow teɛ̀ meɛ̀-é rəm, mbete káre kí rangi kí dow teɛ̀ meɛ̀-é kí ɛ̀ bá to mbete kí ri dow-je kí d'isi kəm tò-ti. Dow-je kí d'oy lé 'gangi ta do-dé-ti k̀i go kullə ra-dé-je kí 'ndàngi meɛ̀ mbete-je-ti kinlé. ¹³ Dow-je kí d'oy dan babo-ti lé man teɛ̀ sə-dé, koy k̀i lo kí koó d'inə dow-je kí d'oy d'adi 'teɛ̀, ə nɔ̀-nɔ̀ ya 'gangi ta do-é-ti k̀i go kullə ra-é ra-é. ¹⁴ Koy k̀i lo kí koó lé d'ungi-dé dan pər-ti kí yal-é tò diki-diki. Pər kí yal-é tò diki-diki kinlé bá to koy kí njəkung-ti joo. ¹⁵ Dow kí rá-rá kí 'ndàngi ri-é meɛ̀ mbete-ti kí ri dow-je kí d'isi kəm tò-ti kin al rəmə, d'a kilə-é dan pər-ti kí yal-é tò diki-diki kinlé.

21

Dɔrɔ kí sigi k̀i dɔnangi kí sigi

* **20:8** 20:8 Gogi k̀i Magogi. 'Ndó Ejk 38-39

1 †Go-ti rəmə, m'oo dora kí sigi k̀ì donangi kí sigi, kdotalə dora kí dɔsay k̀ì donangi kí dɔsay 'goto, bá babo goto rəm tɔ. 2 †Ə m'oo bebo kí aa njay kí to bebo Jorijalem kí sigi i dora-ti rɔ Lubə-ti isi ree donangi-ti, 'ra rɔ-é lay titi-na k̀ì dené kí ɔw k̀ì taa ngow sigi kí mɔne kdo tilə-né kəm ngobi-é kin bè. 3 M'oo ndi dow ba dɔ kalikobe-ti boy-boy panè: 'Oo, kəy kisi Lubə* ree tɔ dan dow-je-ti. Lubə ya k̀ì d̀o-é à kisi nati sə-dé, de d'a to dow-je liə ə ɛ à to Lubə lə-dé tɔ. 4 Ǝ à bɔr man nɔ kəm-dé-ti ndɔy-ndɔy, koy à goto rəm, ndingəndoo à goto rəm, nɔ k̀ì rɔ to à goto rəm, kdotalə né-je kí dɔsay goto. 5 Beba njəkisi dɔ kalikobe-ti lé panè: 'Oo, M'ra né-je lay m'adi təl kí sigi. Ǝ təl idə-m bəy panè: 'Ndangi ta-je kinlé, kdotalə to ta-je kí tɔgrɔ-ti ə to ta-je kí asi kadi dow-je 'ndigi dɔ-ti rəm.

6 Təl a dɔ-ti idə-m panè: Gin né-je gangi ngá! Mə bá m'to Alpa k̀ì Omega, njətum gin né k̀ì njətɔl ta né. Dow kí kundə man ra-é lé, mə m'a kadi-é man kənənə kí to man kiskəm lé ay kare ya. 7 Ǝ kin bá à to nédɔji lə dow kí njətəti rɔ; mə m'a to Lubə liə ə ɛ à to ngon-m tɔ. 8 Ngà njébəl-je, k̀ì njémeəngə-je, k̀ì njéra né-je k̀ì tɔ nɛ takəm Lubə-ti, k̀ì njətɔl dow-je, k̀ì njérakaya-je, k̀ì mbəli-je, k̀ì njépole magi-je, k̀ì njəkətda-je, lay ya nédɔji lə-dé tɔ dan pər-ti k̀ì yal-é tɔ diki-diki. Ǝ kin bá to koy kí njəkungɔ-ti joo.

† 21:1 21:1 2Pi 3:13 † 21:2 21:2 Ntd 3:12 * 21:3 21:3 Kəy kisi Lubə: Ta kinlé, ɛ kí tɔ k̀ì ta greki lé, kɔr mɛɛ-é to kəy lə Lubə kí 'ra k̀ì kubi ('Ndó Tɛt 26:1).

Jorijaleḡm kí sigi

⁹ Go-ti, kí káre dan malayka-je-ti kí siri kí d'uwə kɔbi-je kí siri ji-dé-ti kí sɔy tuji-je kí gin siri rusi-rusi lé ree rɔ-m-ti idə-m panè: 'Ree, m'a kɔji-i dené kí to ne Ngonbati lé kadi-i 'oo-é.

¹⁰ Beba Ndil kí aa njay ree dɔ-m-ti ə malayka lé un-m ɔw sə-m dɔ mbal-ti kí boy, kí ngal n̄a, fá ɔji-m Jorijaleḡm kí to bebo kí aa njay kí i dɔra-ti rɔ Lubə-ti isi ree dɔnangi-ti. ¹¹ Londógi læ Lubə ya ndógi dɔ-ti adi ndɔy ngilingi-ngilingi titi-n̄a kì ər kí maji n̄a rəm, titi-n̄a kì ər kí 'ba-é jaspə kí aa yéréré titi ər kí 'ba-é kristal bè. ¹² Ndògi bɔr kí ndəə ə ngal gəə dɔ bebo lé sipi. Tarəbi kandi meḡ bebo-ti lé, ra dɔgi gidi-é joo ə malayka-je dɔgi gidi-é joo d'a tarəbi-je-ti lé ndɛng-ndɛng. Tarəbi-je kí dɔgi gidi-é joo kinlé, ndàngi ri gin kɔji læ ngan Israyel-je kí dɔgi gidi-é joo titi, ¹³ adi kəl-é kí lo kubə kàdì-ti tarəbi ra mutə, kəl-é kí taá tarəbi ra mutə, kəl-é kí bəə tarəbi ra mutə ə kəl-é kí lokur kàdì-ti tarəbi ra mutə tɔ. ¹⁴ Ndògi kí dɔ bebo-ti lé, d'ində gin-é dɔ ər-je-ti dɔgi gidi-é joo ə dɔ ər-je-ti kí dɔgi gidi-é joo kinlé, 'ndàngi ri njékɔwkulə-je læ Ngonbati kí dɔgi gidi-é joo dɔ-ti ndɛng-ndɛng.

¹⁵ Malayka kí njəpa sə-m ta lé uwə tuwətógi kí 'ra kì lɔr kdɔ mbɔji-né ngal né ji-é-ti, kdɔ kadi mbɔji-né bebo lé, kì tarəbi-é-je, kì ndògbɔr kí dɔ-ti. ¹⁶ Bebo lé, ngal-é-je kì tati-é asi-n̄a berere. Loki malayka mbɔji bebo lé rəmə, to kilometrə budɔgi lo joo kì bujoo kì kɔrjoo. Ngal-é-je kì tati-é-je, kì ngal-é kí taá asi-n̄a lay. ¹⁷ Malayka mbɔji ndògbɔr lé, kì né kí dow-je 'mbɔji-né ngal né

rəmə, to mətər k̀orsiri gidi-é joo. ¹⁸ Ndògbər lé, d'ində k̀i ər kí 'ba-é jaspə ə bebo bá 'ra k̀i njar lər kí aa yéréré titi ər kí 'ba-é kristal bè. ¹⁹ Gin ndògbər kí d̀ bebo-ti lé, d'ində k̀i ər-je kí maji-maji kí tò gay-gay adi kuré. Kí d̀səy d'ində k̀i ər kí 'ba-é jaspə, kí njèkungi-ti joo d'ində k̀i ər kí 'ba-é sapir, kí njèkungi-ti mutə d'ində k̀i ər kí 'ba-é kalseduwan, kí njèkungi-ti sɔ d'ində k̀i ər kí 'ba-é emerodi, ²⁰ kí njèkungi-ti m̀ d'ində k̀i ər kí 'ba-é sardoniksi, kí njèkungi-ti məkə d'ində k̀i ər kí 'ba-é sarduwan, kí njèkungi-ti siri d'ində k̀i ər kí 'ba-é krijoliti, kí njèkungi-ti jinày joo d'ində k̀i ər kí 'ba-é beril, kí njèkungi-ti jinày k̀are d'ində k̀i ər kí 'ba-é topaji, kí njèkungi-ti d̀gi d'ində k̀i ər kí 'ba-é krijopraji, kí njèkungi-ti d̀gi gidi-é k̀are d'ində k̀i ər kí 'ba-é yasenti, kí njèkungi-ti d̀gi gidi-é joo d'ində k̀i ər kí 'ba-é ametisti. ²¹ Tarəbi-je kí d̀gi gidi-é joo lé, 'ra k̀i m̀dkosi ya d̀gi gidi-é joo lay. Tarəbi k̀are 'ra k̀i m̀dkosi k̀are-k̀are. Rəbi kí boy kí ɔw k̀i m̀ḡ bebo-ti lé, lər kí aa yéréré titi ər kí 'ba-é kristal bè bá 'ra-né.

²² M'oo kəy lə Lubə m̀ḡ bebo-ti lé al, kdətalə 'Babe Lubə kí to Njètógi-je lay, d̀ k̀i Ngonbati ya 'to kəy lə Lubə m̀ḡ bebo-ti lé. ²³ To bebo kí ɔw ndoo ndógi k̀adi al rəm, ɔw ndoo ndógi ǹy al rəm, kdətalə londógi lə Lubə ya ndógi d̀-ə Ngonbati ya to lampi liə tɔ. ²⁴ Gin dow-je kí gay-gay kí d̀nangi-ti d'a njiyə lo kí ndógi-ti kinlé ə ngar-je kí d̀nangi-ti d'a ree k̀i né riɓa-je lə-dé titi tɔ. ²⁵ Kada lé, tarəbi-je kí k̀ow k̀i bebo-ti à to tagra. Dow à kuti al, kdətalə to bebo kí ndo à kil-ti al. ²⁶ D'a k̀ow k̀i né riɓa-je k̀i né k̀sgaji-je

lə gin dow-je kí gay-gay kí dɔnangi-ti titi. ²⁷ Né kí tò nɛ takəm Lubə-ti à kow mee bebo-ti kin nda al rəm, bá dow kí to njəkə ká ra né kɔbi-je-ti, kì njəkə ká kədi ta-ti kàrè à kow-ti nda al rəm to. Ngà dow-je kí ri-dé toki 'ndangi mee mbete kiskəm-ti lə Ngonbati ya par bá d'a kow-ti.

22

¹ Go-ti, malayka lé ɔji-m ba kí to man kiskəm; man-é aa yéréré titi-na kì ər kí 'ba-é kristal bè; man-é kinlé teɛ̀ kalikɔbe-ti lə Lubə, de kì Ngonbati. ² Dan rəbi-ti kí boy kí ɔw mee bebo-ti, bá do kɔngi ba-ti kí yó rəm, kì nè rəm lé kagi kiskəm a-ti ə ɛ andi nja dɔgi gidí-é joo bal káre adi nɔy káre ya andi-andi rəm, mbi-é to kumə kaji gin dow-je kí gay-gay kí dɔnangi-ti rəm to. ³ Ndɔl à goto mee bebo-ti kinlé; kalikɔbe lə Lubə de kì Ngonbati à tò-ti. Ngannjékullə-je liə d'a pole-é, ⁴ ə d'a koo takəm-é rəm, bá ri-é à tò nati nɔ-dé-ti rəm to. ⁵ Ndɔ à kil nda al rəm, ngannjékullə-je liə lé d'a kow ndoo pər lampi al rəm, d'a kow ndoo ndógi kàdi al rəm, kdɔtalə 'Babe Lubə ya à ndógi do-dé-ti, ə d'a kɔbe kì do bal-bal.

Sɔy ta kulə dingəm mee-ŋa-ti

⁶ Malayka lé idə-m panè: Ta-je kinlé to ta-je kí togrɔ-ti rəm, to ta-je kí asi ndigi do-ti; adi to 'Babe Lubə kí njəkadi Ndil-é ra kì njépata-je kí ta-é-ti ya bá ulə malayka liə adi toji ngannjékullə-je liə né-je kí à ra né ngɔsnè.

⁷ 'Oo, m'a kow nḡḡ ngɔsnè. Dow kí njètəl rɔ-é go ta-je-ti kí ta Lubə-ti kí tò mee mbete-ti kin bá to njènékumə!

⁸ To mā Jā ya m'oo ta-je kin rəm, m'oo né-je kin rəm. Lokì m'oo ta-je kì né-je kinlé rəmə, m'usi nangì nja malayka-ti kí njètɔji-m né-je kinlé kɔɔ kɔsi do-m nangì nḡ-é-ti. ⁹ Ngà ɛ idə-m panè: 'Oo nè à ra né kí bè kin! Mā m'to madkullə lə-i kì madkullə lə ngankɔ-i-je kí 'to njépata-je kí ta Lubə-ti kì de kí 'to njètəl rɔ-dé go ta-je-ti kí mee mbete-ti kin. Lubə bá i 'a kɔsi do-i nangì nḡ-é-ti!

¹⁰ Bəy bá idə-m panè: Ta-je kí ta Lubə-ti kí tò mee mbete-ti kinlé 'bɔyɔ do-é al! Kɔɔ kaglo kí né-je kin à ra-né né nḡy ngosi. ¹¹ Kadi dow kí njèra né kí njururu al ra kì do madi-é-ti do madi-é-ti rəm; kadi dow kí njèra né kí tò nḡ takəm Lubə-ti ra kì do madi-ti do madi-é-ti tɔ; ə kadi dow kí njèra né njururu ra kí do madi-é-ti do madi-é-ti rəm, bá dow kí aa njay kàrè kadi aa njay kì do madi-é-ti do madi-é-ti rəm tɔ!

¹² 'Oo, m'a kow nḡḡ ngɔsnè ə m'a kow kì nékugə doji kəm-m-ti kɔɔ kugə dow kí rá-rá kí go kullə ra-é-ti. ¹³ †Mā bá m'to Alpa kì Omega, m'to dow kí dɔsɔy rəm, m'to sɔy dow-je rəm, m'to njètum gin né rəm, njètəl ta né rəm.

¹⁴ Dow-je kí 'togi kubi-je lə-dé bá 'to njènékumə-je; kɔɔ d'ingə tarəbi d'ow-né mee bebo-ti rəm, d'uso-né kandi kagi kiskəm rəm! ¹⁵ Ngà bisi-je, kì mbəli-je, kì njérakaya-je, kì njètəl dow-je, kì njépole magi-je, kì dow-je kí

† 22:13 22:13 a Ntd 1:8; b Ntd 1:17; 2:8

kədi dow-je nəl-dé adi 'to njékəɗta-je lé, d'a ka ndaa-ti.

¹⁶ M̄ Jeju bá m'ulə malayka lə-m kadi pa ta lə né-je kí sɔbi do njékəwn̄a-je kí gay-gay kinlé adisi. M̄ m'to kí gin ka-ti lə Dabidi, m'to ngòrongi kí njéndógi ta lo kaa-ti.

¹⁷ Ndil kí aa njay d̄e kí njèngow 'panè: I 'ree! Kadi dow kí oo ta kinlé, panè: I 'ree! Kadi dow kí kundə man ra-é rəmə, ree; kadi dow kí ndigi rəmə, ree taa man kiskəm lé kare ya ay!

¹⁸ Dow kí rá-rá kí oo ta-je kí ta Lubə-ti kí tò m̄ m̄ mbete-ti kinlé, ta kí m'a pa rəsi kadi-é ɛn: Kinə dow madi ilə ta kí rangi do ta-je-ti kin rəmə, k̄-je kí 'ndàngi ta-é m̄ m̄ mbete-ti kinlé, Lubə à kungi do k̄-je-ti liə. ¹⁹ Ə kinə dow madi ɔr ta-je kí ta Lubə-ti kí tò m̄ m̄ mbete-ti kin kɔgi rəmə, Lubə à kɔgi-é kandi kagi kiskəm rəm, bá à kɔgi-é kow m̄ m̄ bebo-ti kí aa njay kí 'ndàngi ta-é m̄ m̄ mbete-ti kinlé rəm to.

²⁰ Njèpata lə né-je kinlé panè: Oiyoy! M'a kow n̄ n̄ ngosnè. Am̄n! I 'Ree, 'Babe Jeju!

²¹ Kadi ramaji lə 'Babe Jeju n̄y sə-si lay!

Ta lə Lubə Kunmindí kí Sigi
Mango: Ta lə Lubə Kunmindí kí Sigi (New
Testament)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mango)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

a2451d3b-54b4-50ec-847f-e964bc48641a